

Bokslut för hållbar utveckling
Örebro kommun

2008

Innehållsförteckning

Bokslut 2008 för hållbar utveckling	4
Befolkning	6
Befolkningen ökar	6
Socialt hållbar utveckling	8
Medborgarnas delaktighet och inflytande	8
Jämställdhet	12
Integration och mångfald	16
Hälsa	20
Trygghet	29
Ekonomiskt hållbar utveckling	36
Arbete	36
Utbildning	39
Inkomst	41
Ekologiskt hållbar utveckling	45
Energi och klimat	45
Hållbara transporter	48
Luft	53
Mark och vatten	56
Bilaga I. Indikatorer och mått 2008	63
Bilaga II. Huvudindikatorer i den nationella strategin för hållbar utveckling	66
Källor: data och statistik	67

Bokslut för hållbar utveckling i Örebro kommun

Inledning

Bokslut 2008 för hållbar utveckling beskriver utvecklingen för ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart Örebro. Hållbar utveckling definieras som en utveckling som tillfredställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers behov. Det handlar om att långsiktigt förvalta och investera i mänskliga, sociala och fysiska resurser. I Örebro arbetar vi för att integrera och samordna de tre dimensionerna av hållbar utveckling: Den ekologiska – ett hållbart Örebro, den ekonomiska – ett attraktivt Örebro, samt den sociala – ett tryggt Örebro. Medborgaren är i centrum. Arbetet utgår från att människor är olika, med olika möjligheter och behov. Tre perspektiv ska finnas med i all kommunal planering och allt beslutsfattande. Barnperspektivet, där barns rättigheter och möjligheter utifrån FN:s barnkonvention, sätts i centrum. Genusperspektivet, som pekar mot en organisation som ger alla, oavsett kön, lika möjligheter. Mångfaldsperspektivet, där olika individer, med olika förutsättningar, bakgrund och etnisk tillhörighet tillmäts samma betydelse. För den ekologiska dimensionen beskrivs miljötillståndet och vår miljöpåverkan inom områdena Energi och klimat, Hållbara transporter, Luft samt Mark och vatten.

Bokslut 2008 redovisar resultat och framgång i riktning mot kommunens långsiktiga mål, och prioriteringar enligt Övergripande strategi och budget för 2008, för demokrati, integration, folkhälsa och miljö.

Syfte

Syftet med bokslut 2008 är att beskriva och följa utvecklingen i Örebro över tid - och därmed ge underlag för prioriteringar och inriktning i kommunens arbete för välfärd och hållbar utveckling.

Målgrupp

Målgrupp för bokslutet är förtroendevalda och tjänstemän inom kommunen. Bokslutet behandlas i kommunfullmäktige som bilaga till kommunens årsredovisning 2008.

Struktur

Resultat och framgång redovisas med indikatorer som beskriver medborgarnas hälsa, livsvillkor och livsmiljö, samt miljötillstånd och miljöpåverkan. Jämförelse görs över tid mellan kön, åldersgrupper och geografiska områden. Örebro kommun jämförs med riket och sju till storlek och struktur liknande kommuner.

Förhållandena som återspeglas ska vara möjliga att påverka genom direkta och/eller indirekta åtgärder. De ska kunna härledas till kommunens verksamhet samt visa utvecklingen över tid. Ett enda värde eller indikator kan inte beskriva i vad mån arbetet har varit framgångsrikt. Analys och värdering måste göras med förståelse för sambanden mellan indikatorerna, uppställda mål och vad som påverkar utvecklingen. Det är därför viktigt att erfarenheter och kunskaper som finns i våra verksamheter tillförs analys av resultaten och blir del i diskussionen om vad som är viktiga prioriteringar för det fortsatta arbetet.

Data och statistik som används är den senast redovisade. För vissa data kan det betyda en eftersläpning på 1-2 år, vilket också betyder att en del data är samma som föregående år. Då syftet med bokslutet är att kunna följa utvecklingen över tid blir valet att låta även ej uppdaterad data från 2007 finnas kvar i bokslut 2008. De exempel som tas upp på insatser under året är hämtade från verksamheternas rapporter till årsredovisningen för 2008.

Socialt hållbar utveckling

+	-
Örebro kommuns befolkning ökade med 1 848 personer.	
I Örebro finns människor från alla delar av världen och mer än 150 olika länder.	
Medborgarna upplever Örebro som en öppen och tillgänglig kommun.	Medborgarna är mindre nöjda med möjligheterna att kunna påverka kommunala verksamheter och beslut.
I Örebro kommun ökade valdeltagandet 2006 jämfört med 2002 och 1998.	Valdeltagande minskade något mer i distrikt som redan 2002 hade lågt valdeltagande.
Jämställdheten – uttryckt i Jämindex – rankas till 42:a plats bland Sveriges kommuner. Det är en förbättring jämfört med föregående mätning.	Män har lägre utbildningsnivå än kvinnor. Större andel låginkomsttagare bland kvinnor än bland män. Kvinnors ohälsotal är markant högre än mäns.
Det allmänna hälsotillståndet i befolkningen har gradvis förbättrats sedan år 2000.	
Hälsan – uttryckt i ohälsotal – fortsätter att förbättras.	Det är stora hälsoskillnader mellan befolkningen i olika bostadsområden.
Många tecken finns på bättre hälsa bland barn och ungdomar.	Flickor mår sämre än pojkar. Den psykiska ohälsan bland flickor oroar. Övervikt bland ungdomar oroar.
Alkohol och rökning minskar bland ungdomar.	Flickors alkoholkonsumtion oroar.
Antalet anmälda brott fortsätter att minska.	
De flesta trivs, är trygga och känner gemenskap i sitt bostadsområde.	Kvinnor i innerstaden och i hyreshusområden avstår i större utsträckning än män från att gå ut av rädsla för att bli överfallna eller utsatta för våld.

Ekonomiskt hållbar utveckling

+	-
Sysselsättningen har ökat något mellan åren 2005- 2007.	Skillnaderna i förvärvsfrekvens mellan olika områden består. Skillnaden i förvärvsfrekvens mellan födda i Sverige och utrikes födda består.
Andelen lågutbildade minskar och andelen med hög utbildning ökar.	Skillnader i utbildningsnivå mellan olika bostadsområden ökar.
De flesta barn i Örebro lever i familjer med god ekonomi.	Barnfamiljer i de stora hyreshusområdena har lägre inkomst än de i Örebro som helhet.

Ekologiskt hållbar utveckling

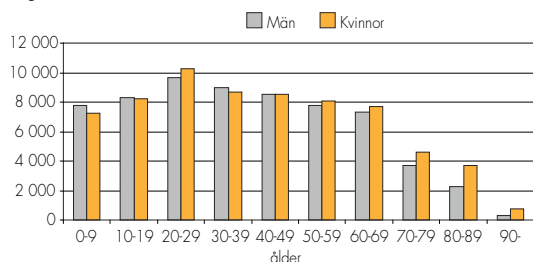
+	-
	Elförbrukningen ökar.
Fjärrvärmenätet byggs ut samtidigt som förbrukad värme (GWh) minskar.	Under 2008 ökade CO ₂ - utsläppen från fjärrvärmeproduktionen jämfört med 2007.
Resandet med stadsbussarna ökar stadigt, om än från en låg nivå.	Cyklandet minskar något.
Antalet tunga fordon i Örebro tätort minskar.	Vägrafiken ökar totalt sett eller ligger kvar på oförändrad hög nivå.
Halterna bensen och kvävedioxid har minskat och är nu på låga nivåer.	Halten partiklar (PM ₁₀) uppfyller miljö kvalitetsnormen men är fortfarande på nivåer som är skadliga för vår hälsa.
	Arealen ekologiskt odlad mark minskar.
Radonhalten i skolor och förskolor ligger under riktvärdet.	
Framgångsrikt våtmarksarbete gynnar friluftsliv och den biologiska mångfalden.	Många vattendrag och sjöar behöver åtgärder för att nå god ekologisk status.

Befolkning

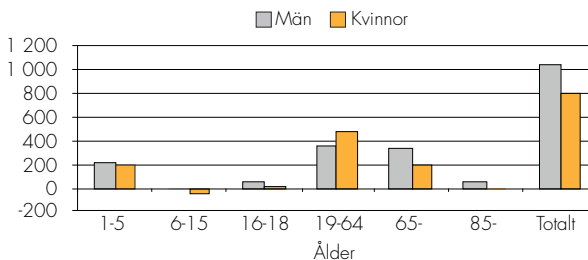
Befolkningen ökar

Örebro kommun har 132 277 invånare och är Sveriges sjunde största kommun. Befolkningen ökade under 2008 med 1 848 personer (figur 1 och 2). Det är 396 personer fler än föregående år.

Figur 1 Antal invånare 31 december 2008

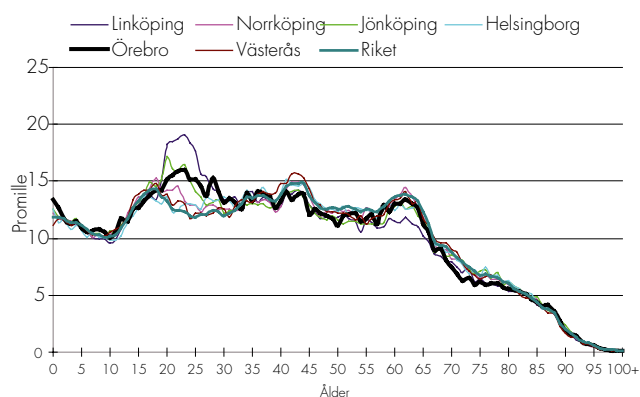
Figur 2 Befolkningsförändring 2008

Många unga i Örebro

Örebro har en ung befolkning. Medelåldern är 39,8 år mot 41,0 år i riket. Det beror främst på en stor andel i åldern 20-30 år och en förhållandevis liten andel invånare 40-80 år (figur 3).

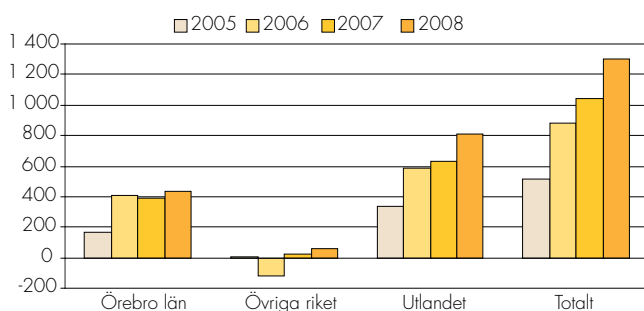
Figur 3 Befolkningen i Örebro, jämförbara städer och riket. 2008

Födelseöverskott och inflyttningsöverskott bidrar till befolkningsökningen

1 777 födda år 2008 är det största antalet sedan 1971. Tillsammans med ett ganska litet antal avlidna, 1 224 personer, resulterar det i det största födelseöverskottet sedan början av 1970-talet, 553 personer. Störst del av befolkningsökningen svarar inflyttningsöverskottet på 1 306 personer för (figur 4).

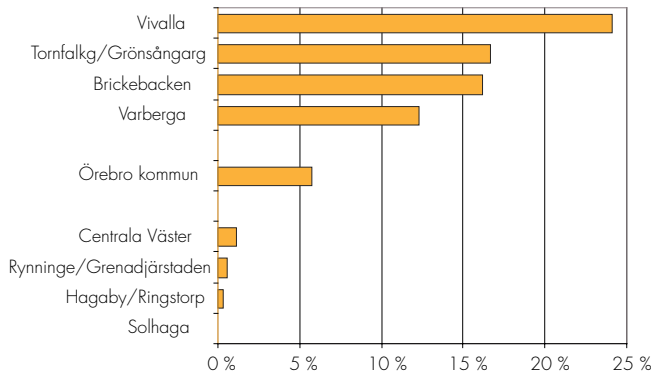
Figur 4 Inflyttningsöverskott 2005, 2006, 2007 och 2008. Örebro kommun

En femtedel av befolkningen är barn

Det bor närmare 28 000 barn, 0 -17 år, i Örebro. Av dessa har drygt 20 procent utländsk bakgrund. Var femte familj i Örebro kommun är en barnfamilj. Variationen är stor mellan kommunens olika bostadsområden från cirka 8 procent barnfamiljer i innerstaden till 44 procent i Hovsta. De stora barnfamiljerna (fyra barn eller fler) är vanligast i stora bostadsområden (figur 5). Örebro kommun har en större andel stora barnfamiljer än jämförbara kommuner.

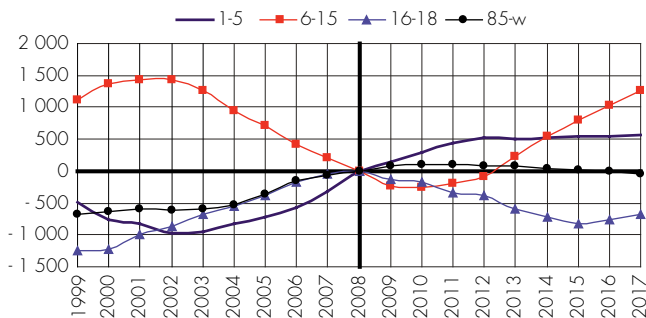
Figur 5. Andel barnfamiljer med minst 4 barn 2008 av alla barnfamiljer.

Fler förskolebarn men färre grundskolebarn

Antalet barn i förskoleåldern 1-5 år ökar stadigt, för år 2008 med 396, medan gruppen barn i grundskoleåldern 6-15 år minskar. Minskningen kommer att fortsätta de närmaste åren (figur 6).

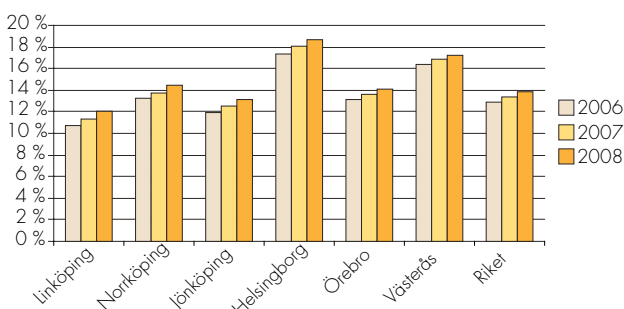
Figur 6. Befolkningsutvecklingen 1999 - 2008 samt prognos 2009 - 2017 (prognos från 2008)

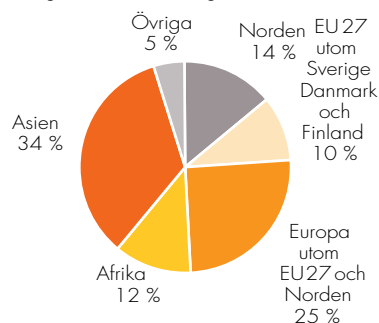
I Örebro finns människor från världens alla delar

Det finns över 150 olika födelseländer bland våra medborgare. De vanligaste födelseländerna är Irak, Finland och Bosnien-Hercegovina. De senaste årens folkökning i Örebro består till mer än 80 procent av personer med utländsk bakgrund. Örebro har något större andel invånare med utländsk bakgrund än riket. 14 procent av Örebros invånare är födda utrikes (figur 7). En av tre har utländsk bakgrund (figur 8).

Figur 7. Andel, procent, utrikes födda på kommunnivå.

Figur 8. Utländsk bakgrund.

Socialt hållbar utveckling

Utgångspunkten för en socialt hållbar utveckling är att välfärdsystemen bidrar till långsiktig stabilitet, flexibilitet och trygghet. Välfärd skapar tillväxt och är ekonomiskt lönsamt för ett samhälle. Beroendet är ömsesidigt, dvs. ett samhälle med stora sociala orättvisor, utslagning och fattigdom har sämre förutsättningar för tillväxt och ekonomisk utveckling än ett samhälle där människor har och upplever lika förutsättningar till socialt och ekonomiskt välstånd.

Prioriteringar 2008

Medborgaren står i centrum. Barnperspektivet, Genusperspektivet och Mångfaldsperspektivet ska finnas med i all kommunal planering och allt beslutsfattande.

Det innebär att vi i Örebro arbetar för:

- medborgarnas delaktighet och inflytande
- jämställdhet
- integration och mångfald
- trygghet
- hälsa
- goda uppväxtvillkor

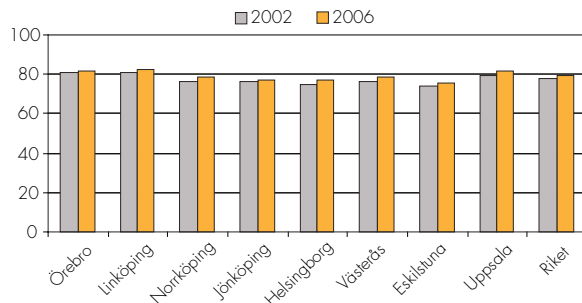
Medborgarnas delaktighet och inflytande

Delaktighet och samhörighet är viktiga förutsättningar för välfärd. Det handlar om ett starkt socialt kitt mellan människor, om gemenskap och solidaritet samt om tillit till både samhället i helhet och till andra människor. Det handlar också om att vara representerad i beslutande församlingar, att kunna påverka och vara delaktig i beslut som berör välfärdsutvecklingen.

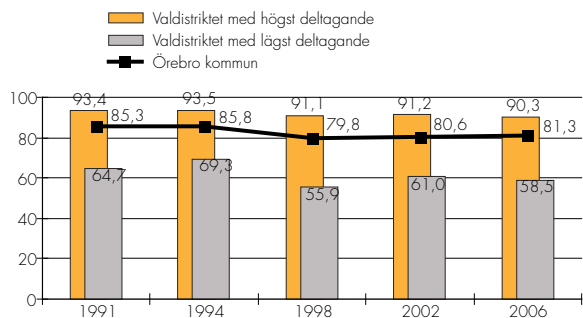
Valdeltagandet ökade i Örebro 2006

I Örebro kommun ökade valdeltagandet 2006 jämfört med 1998 och 2002. Därmed bröts en neråtgående trend i flera val. Valdeltagande 2006 i Örebro var 81,3 procent och i riket 79,4 procent (figur 9). Valdeltagandet skiljer sig markant mellan olika valdistrikt. Sammantaget har valdeltagandet 2006 minskat något mer i de distrikt som 2002 redan hade lågt valdeltagande (figur 10).

Figur 9. Valdeltagande i åtta kommuner i val till kommunfullmäktige 2002 och 2006. Procent.

Figur 10. Valdeltagande i Örebro i val till kommunfullmäktige.

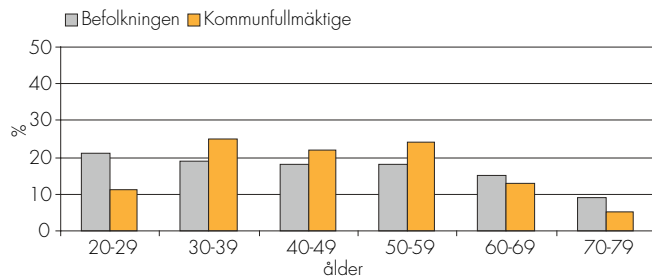

Unga och personer över 65 år är underrepresenterade i kommunfullmäktige

I Örebro kommun finns cirka 570 förtroendevalda (politiker) representerade i kommunfullmäktige, kommunstyrelse och nämnder. Medelåldern är cirka 50 år. Unga och personer över 65 år är underrepresenterade i kommunfullmäktige (figur 11). Om man antar att åldersgruppen 20-49 år också representerar barnen (0-17 år) så är den gruppen som helhet exakt representerad i kommunfullmäktige, (58 procent för respektive befolkningen och kommunfullmäktige). Det är en markant skillnad från föregående val då den åldersgruppen var tydligt underrepresenterad i kommunfullmäktige.

Figur 11. Ålder i kommunfullmäktige och befolkningen.

Medborgarnas åsikter om delaktighet och inflytande

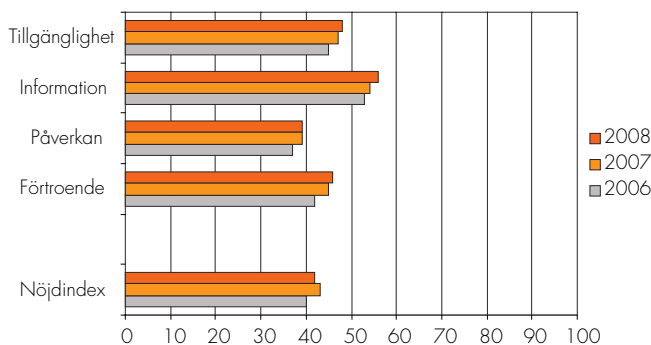
Våren 2006, 2007 och 2008 har Örebro kommun deltagit i en medborgarundersökning genomförd av SCB.¹ Syftet är att undersöka hur kommunens invånare 18-84 år upplever kommunen som en ort att bo och leva i, hur de upplever att den kommunala verksamheten fungerar samt hur de ser på sitt inflytande på kommunens verksamheter och beslut. Inflytandet belyses med ett inflytandeindex av frågor om tillgänglighet, information, öppenhet, påverkan och förtroende.

Möjligheterna att kunna påverka kommunala verksamheter och beslut kan bli bättre

Medborgarna upplever Örebro som en tillgänglig och öppen kommun, men är mindre nöjda med sina möjligheter att kunna påverka kommunala verksamheter och beslut. Resultaten för de tre åren visar att det i Örebro kommun framför allt är uppfattningen om Förtroende och Påverkan som bör uppmärksammas, (figur 12). Vid jämförelse med kommuner av samma storleksklass i de två senaste undersökningarna har Örebro fått högre betygsindex för faktorn Information – Öppenhet.

Figur 12. Nöjd-Inflytande-Index och faktorernas betygsindex för Örebro kommun 2006, 2007 och 2008.

Fråga: Hur nöjd är du med invånarnas inflytande i din kommun?

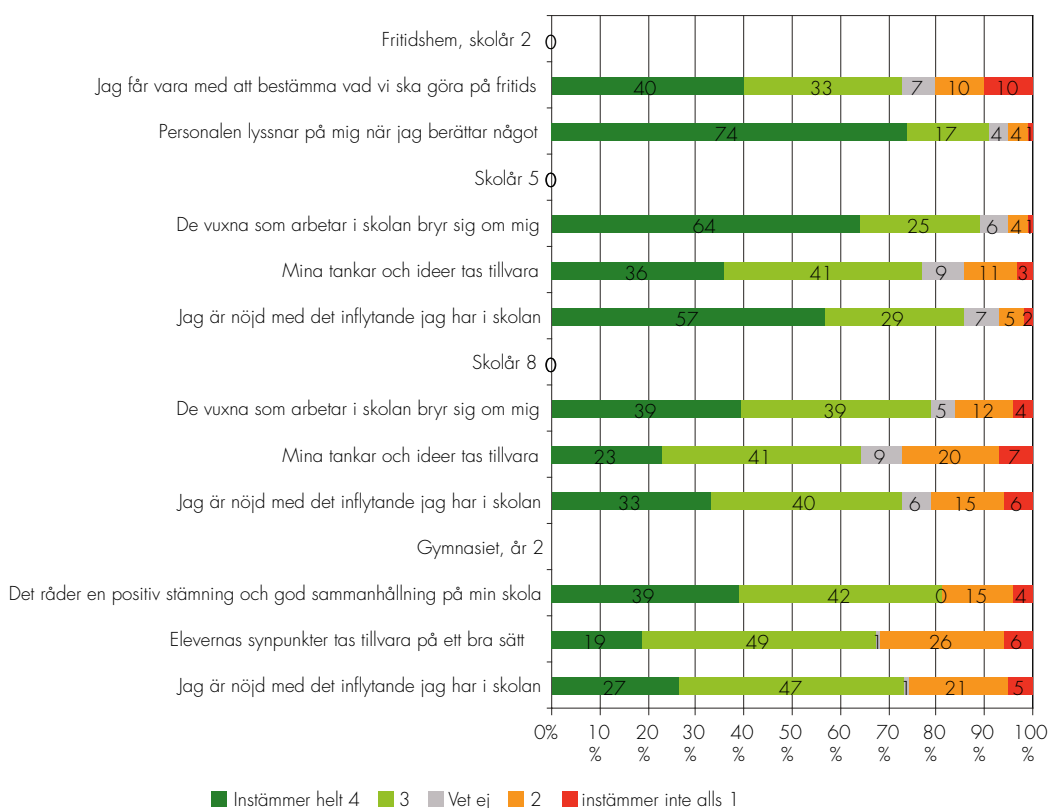
¹ Medborgarundersökning. Örebro kommun Våren 2006, 2007 och 2008. Statistiska centralbyrån.

Barn och delaktighet

Elever som känner sig delaktiga och kan påverka sina arbetsförhållanden finner sig bättre till rätta i skolan och trivs. Örebro läns landstings elevenkät 2005 och 2007² för skolår 7, 9 och år 2 på gymnasiet ger en bild av att cirka 30 procent av eleverna säger att de får vara med och påverka vad som görs i skolan. Flickor är mer nöjda med sina möjligheter att påverka än vad pojkar är.

Resultaten från kommunens brukarundersökning bland förskolor och skolor i Örebro kommun visar en liknande bild.³ Upplevelsen av att ha inflytande är störst i de lägre åldrarna och tycks minska med stigande ålder (figur 13). Flickor upplever i högre grad än pojkar att de får vara med och bestämma.

Figur 13. Svar på frågor om ansvar och inflytande bland elever i Örebro kommun. Andel procent. Våren 2008

Föreningsaktivitet – ett mått på delaktighet och samhörighet

Att vara aktiv i någon förening är ett mått på delaktighet och samhörighet. I landstingets befolkningsundersökningar, för såväl den vuxna befolkningen som för barn- och ungdomar ställs frågor om föreningsaktivitet. Resultaten visar att föreningsaktiviteten avtar med stigande ålder. Det gäller såväl för vuxna som för barn och ungdomar. Det är fler män än kvinnor som säger att de inte deltar i aktiviteter eller går på möten i någon grupp, organisation, förening eller samfund. Störst andel som inte är föreningsaktiva finns bland män i hyreshusområden (69 procent). Bland kvinnor boende på landsbygden uppger 51 procent att de inte är föreningsaktiva. Jämförelser över tid visar att det är något större andel år 2008 än år 2000 som svarar att de inte är föreningsaktiva.

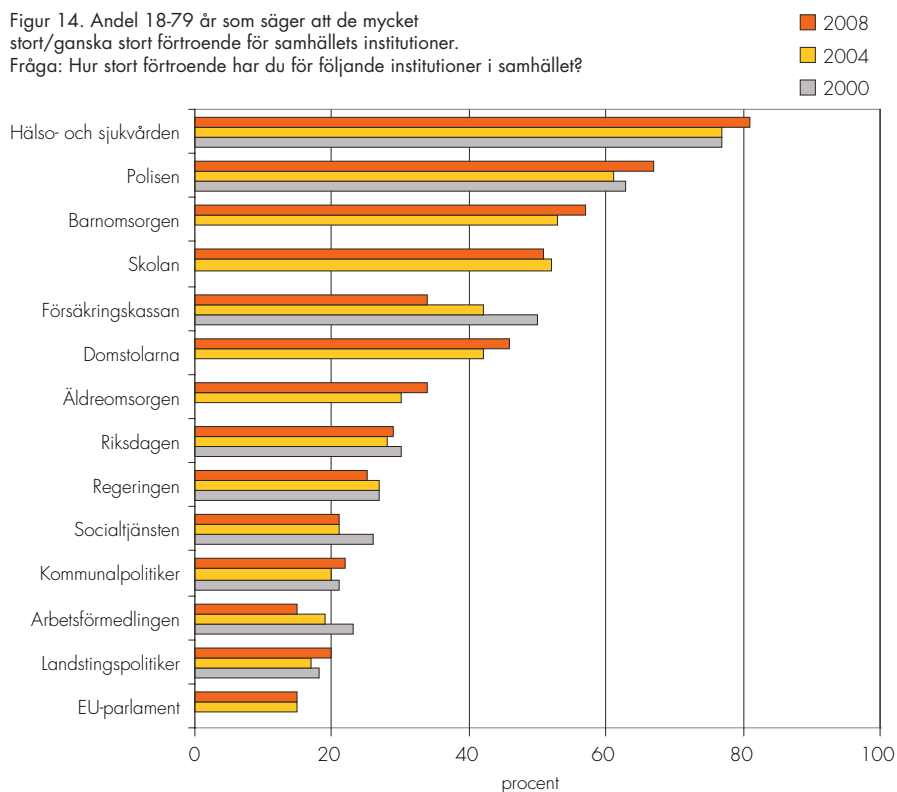
² Liv & hälsa ung 2005 och 2007. Örebro läns landsting. Samhällsmedicinska enheten.

³ Data från Rapport. Brukarundersökning våren 2008. Förskola, fritidshem, grundskola och gymnasieskola Örebro kommun. P343. Pilen Affärsutveckling AB.

Förtroende för samhällets institutioner

Örebro läns landstings undersökning Liv & Hälsa som genomförts vart fjärde år sedan år 2000 innehåller bl.a. frågor om medborgarnas förtroende för samhällets institutioner. Hälsa- och sjukvården inger störst förtroende, därefter polisen, barnomsorgen och skolan. Mellan åren 2000 och 2008 har förtroendet minskat för försäkringskassan, arbetsförmedlingen och socialtjänsten. Genomgående inger politiker lågt förtroende (figur 14).

Figur 14. Andel 18-79 år som säger att de mycket stort/ganska stort förtroende för samhällets institutioner.
Fråga: Hur stort förtroende har du för följande institutioner i samhället?

Exempel på insatser för delaktighet och inflytande:

- Idag finns det fungerande områdesgrupper i många stadsdelar, som stimulerat till dialog, samarbete och bildandet av lokala kooperativ och områdesföreningar.
- I arbetet med översiktsplanen har nya metoder prövats för att få fler medborgare att bli delaktiga och kunna påverka förslag i planen.
- För att få ungdomar intresserade av att vara med och påverka har ett ungdomsfullmäktige om miljö genomförts och ett arbete med
- Medborgarbudget där ungdomars kunskap och önskemål får styra har inletts.

Jämställdhet

Jämställdhet är jämlikhet mellan könen och är grundläggande för en socialt hållbar utveckling av vårt samhälle. Målet för Sveriges jämställdhetspolitik är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. En förutsättning för det är att kvinnor och män har samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter på livets alla områden. Först då kan jämställdhet sägas råda.

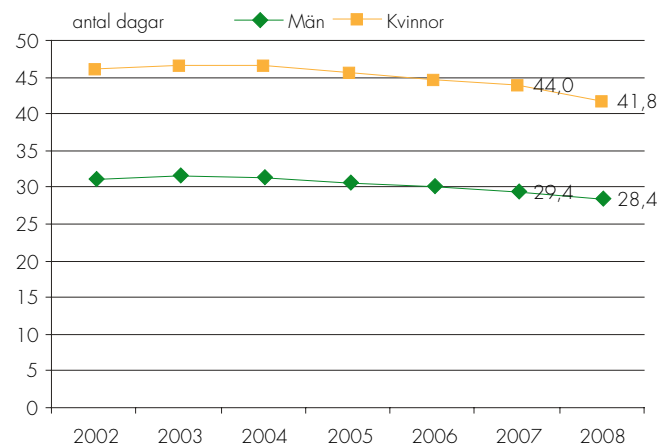
Starka och svaga sidor för jämställdheten i Örebro kommun

I "Jämställdhetsplaceringen" som SCB presenterat för Sveriges kommuner kom Örebro på 42:a plats år 2006. Det är en nedflyttning från 2002 då Örebro låg på 34:e plats, men en svag uppflyttning från 2005 då Örebro låg på 45:e plats. För 2008 redovisar SCB inte några sådana jämförelser mellan kommunerna.

Skillnad i hälsa mellan män och kvinnor

Ohälsotalet⁴ – antalet ohälsodagar per person och år – är ett mått som ger en uppfattning om hälsoläget i kommunen. I ett jämställdhetsperspektiv handlar det om kvinnors och mäns möjligheter att vara delaktiga, utvecklas och ta ansvar såväl i vardagen som inom yrkeslivet. Kvinnor har betydligt högre ohälsotal än män. Ohälsotalet är lägre för båda könen 2008 än 2007 men skillnaden består (figur 15).

Figur 15. Ohälsodagar per person 20-64 år. Män och kvinnor, 2002-2008 i Örebro kommun.

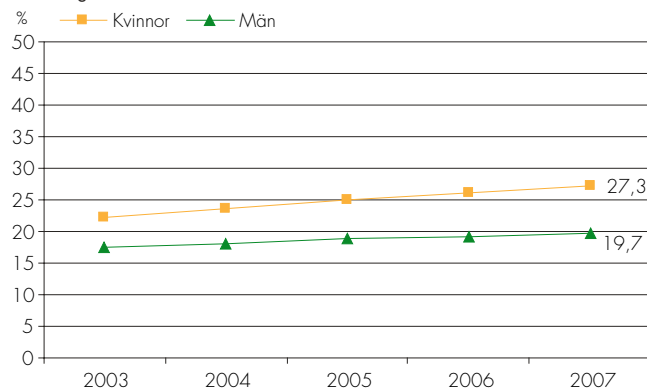

4 Ohälsotalet beräknas som summan av sjukpenningdagar, dagar med förtidspension/sjukbidrag, rehabiliteringsersättning och förebyggande sjukpenning. Summan divideras med antalet sjukförsäkrade plus förtidspensionärer.

Fler kvinnor som är högutbildade

Andelen kvinnor med minst tre års eftergymnasial utbildning i Örebro fortsätter att öka. Skillnaden i utbildningsnivå mellan män och kvinnor är stor och har ökat något mellan år 2004 och 2007 (figur 16). Motsvarande resultat för riket år 2007 visar 23,9 procent kvinnor och 17,5 procent män med minst tre års eftergymnasial utbildning.

Figur 16. Andel män och kvinnor 25-64 år med minst tre års eftergymnasial utbildning. 2003-2007. Örebro kommun

Förändringar i utbildning syns först i åldersgruppen 25-34 år. För Örebros del har 52 procent av kvinnorna och 39 procent av männen 25-34 år eftergymnasial utbildning.

Fler låginkomsttagare bland kvinnor

Kvinnor arbetar mer deltid och mer i yrken med lägre lön. Ofta är kvinnors löner lägre än mäns i samma yrke. Skillnaden mellan andel kvinnor och män med låg inkomst har minskat något, men det är fortfarande en större andel med låg inkomst bland kvinnor (tabell 1).

Tabell 1.

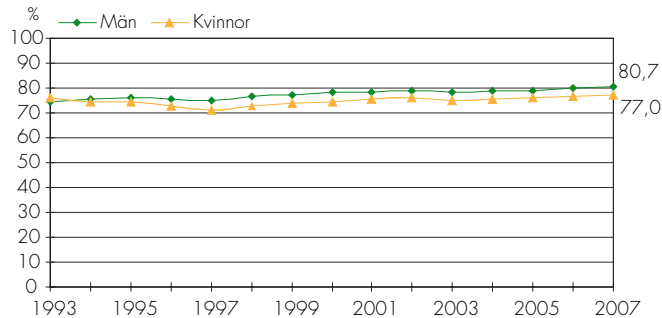
Andel (procent) 25-64 år med låga inkomster Örebro

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Kv.	21,1	20,6	19,3	19,5	18,9	18,7
Män	16	16	15,7	15,6	15,3	15,3
Skillnad kv-m	5,1	4,6	3,6	3,9	3,6	3,4

Förvärvsfrekvensen är högre bland män

Mäns förvärvsfrekvens har varit högre under en lång period och det är fortfarande, år 2007, så att det skiljer något i förvärvsfrekvens mellan könen, (figur 17)

Figur 17. Förvärvsfrekvens. Män och kvinnor 25-64 år. 1993-2007, Örebro kommun.

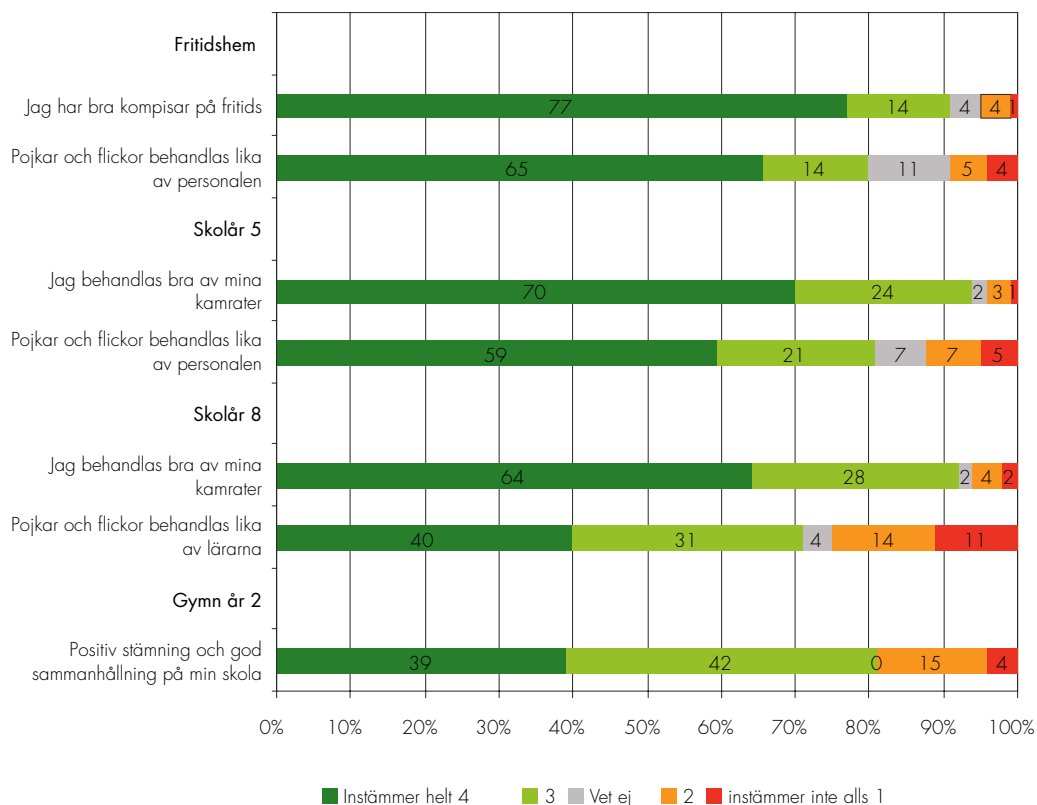

Barn och Jämställdhet

En jämställd skola är en rättighet.

Läroplanen för förskolan, grundskolan och gymnasieskolan säger att flickor och pojkar ska ha lika stort utrymme och inflytande. Jämställdheten i skolan handlar om hur eleverna tillåts vara mot varandra och hur de behandlas av skolans personal. Jämställdhet i skolan är en fråga om demokrati och makt av betydelse både för flickors och pojkars livskvalitet och framtida chanser på arbetsmarknaden. I brukarundersökningen 2006 och 2008 finns några frågor som berör jämställdheten i skolan. De flesta, närmare 8 av 10 elever, tycker att pojkar och flickor behandlas lika av personalen, även om de som instämmer helt är flest bland dem som går på fritidshem och det avtar med stigande ålder (figur 18).

Figur 18. Elevernas svar på frågor som berör jämställdhet. 2008.

Exempel på insatser 2008 för Jämställdhet:

- Utbildning tillsammans med universitetet i ”Genusperspektiv i samhällsplanering”.
- Arbete för jämställdhet och tolerans på kommunens fritidsgårdar
- Förskolor och skolor arbetar aktivt i enlighet med likabehandlingsplanen för jämställdhet mellan flickor och pojkar.
- Ett verktyg har tagits fram för att inför planer och beslut kunna bedöma konsekvenser för bl.a. jämställdhet.
- Beslut om att genomföra ett kommungemensamt utvecklingsarbete för jämställdhetsintegrering hållbart över tid.

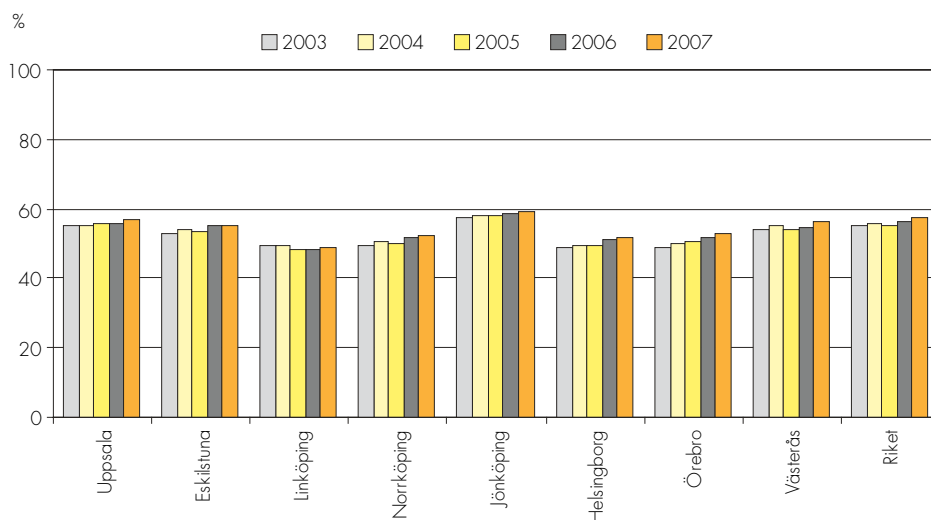
Integration och mångfald

Med integration avses att arbeta för ett samhälle med lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund. Mångfald handlar om samhällets förmåga att leva upp till principen om att alla har lika värde oavsett etnisk, kulturell eller religiös bakgrund.

Fler på arbetsmarknaden

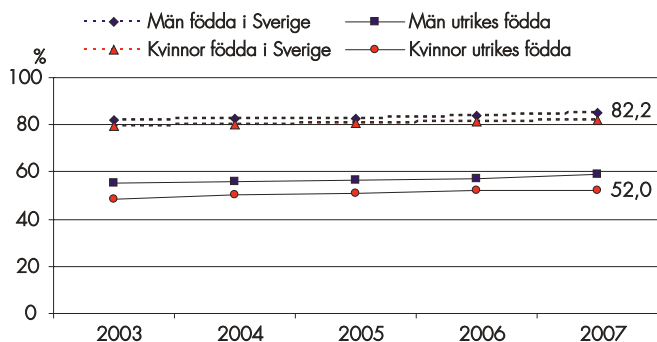
Andelen förvärvsarbetande utrikes födda har ökat successivt åren 2003 - 2007 i Örebro, riket och flera jämförbara städer (figur 19).

Figur 19. Andel förvärvsarbetande utrikes födda, 2003-2007.

Det är skillnad i förvärvsfrekvens mellan att vara född i Sverige och född utrikes. Kvinnor har genomgående lägre förvärvsfrekvens än män. Andelen utrikes födda kvinnor, 25 – 64 år, på arbetsmarknaden i Örebro var 52 procent 2007. Motsvarande andel för kvinnor med svensk bakgrund var samma år 82,2 procent (figur 20).

Figur 20. Andelen förvärvsarbetande 25 – 64 år, utrikes födda och födda i Sverige, 2003-2007, Örebro

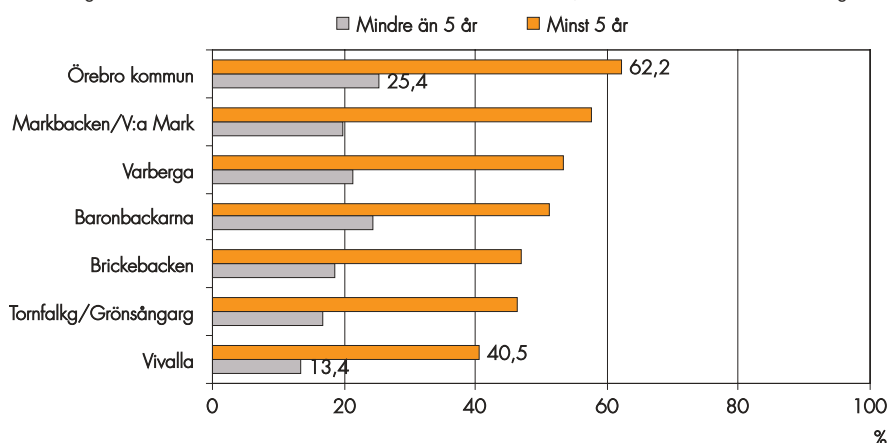

Vistelsetiden i Sverige har betydelse

Hur lång tid man har bott i Sverige har betydelse för sysselsättningsgraden. Av utrikes födda som bott mindre än fem år i Sverige var 24,4 procent förvärvsarbetande 2007. Av dem som bott fem år eller mer var samma år 62 procent förvärvsarbetande (figur 21).

Figur 21. Andel förvärvsarbetande 2007 bland utrikes födda, 25-64 år efter vistelsetid i Sverige.

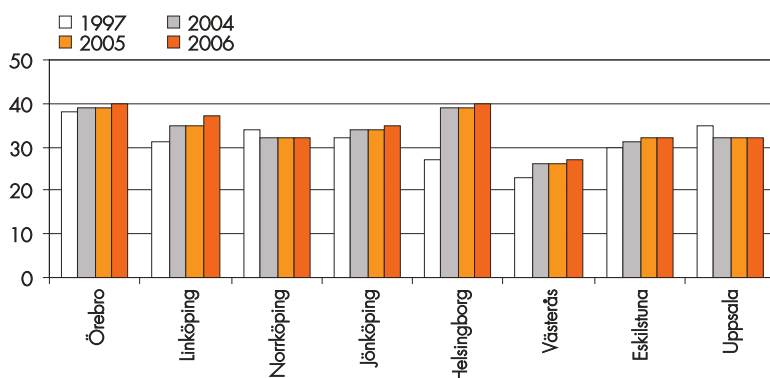

Boendesegregationen i Örebro har ökat

Boendesegregation förekommer i alla typer av städer och samhällen. Det som vi vanligtvis menar när vi diskuterar boendesegregation är att inrikes födda svenskar bor geografiskt åtskilt från de flesta andra etniska grupper. Om boendet är självvalt av båda parter så behöver det inte vara något problem. Den forskning som ägnats åt invandrade personers boendekarriär visar att det inte är så. De har svårare att avancera på bostadsmarknaden än inrikes födda.

Boendesegregationen har ökat i Örebro och Örebro har också i förhållande till storleksmässigt jämförbara kommuner ett högt segregationsindex⁵ (figur 22).

Figur 22. Segregationsindex 1997, 2004, 2005 och 2006 i åtta kommuner.

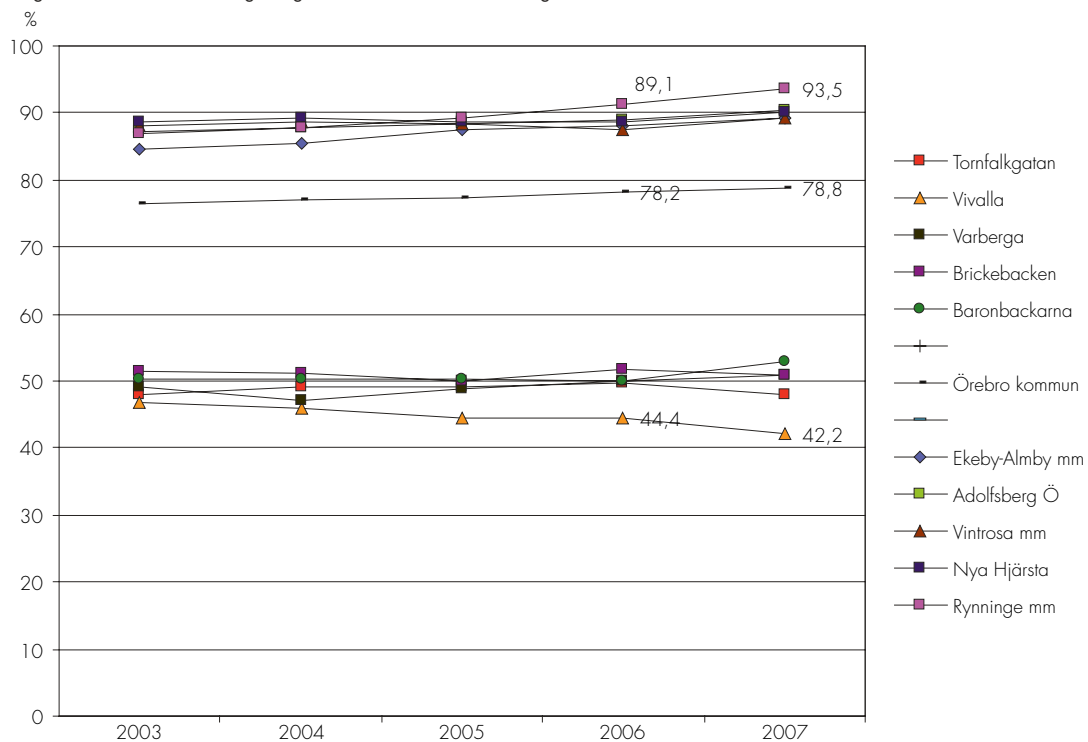
I diagrammet speglas enbart den etniska boendesegregation, men boendesegregationen kan vara av såväl etnisk som socioekonomisk karaktär. Koncentration av arbetslösa eller fattiga människor i sig kan försämra förutsättningarna att få arbete för de som bor i området. Det uppdelade boendet riskerar att resultera i ojämlika livschanser. Den etniska boendesegregationen i Örebro sammanfaller med den socioekonomiska segregationen genom att det i områden med stor andel arbetslösa och låginkomsttagare också bor en stor andel av den invandrade befolkningen.

⁵ Den etniska boendesegregationen beskrivs med ett segregationsindex. Indexet är ett mått på skillnaden i bosättningsmönster mellan en befolkningskategori, i detta fall utrikes födda, och befolkningen i sin helhet.

De geografiska skillnaderna i sysselsättning består

Samtidigt som förvärvsintensiteten ökar i Örebro som helhet finns områden där färre än hälften är förvärvsarbetande (figur 23)

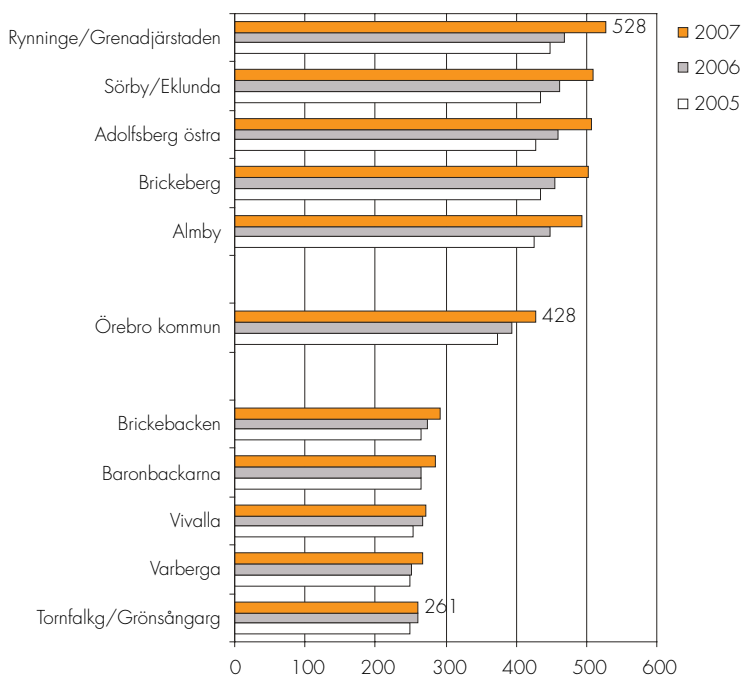
Figur 23. Områden med högst/lägst förvärvsintensitet. Utveckling 2004-2007. Örebro kommun

Skillnaden i inkomst mellan olika geografiska områden

Skillnaderna i inkomst mellan geografiska områden består och den minskade skillnaden mellan åren 2002 och 2003 tycks nu har bytts till en ökad skillnad mellan de områden som har låg respektive hög medianinkomst (figur 24).

Figur 24. Disponibel inkomst, gift/sambo med barn under 18 år. Medianbelopp. Områden med högsta/lägsta medianinkomst.

Barn och integration

Barn tillbringar ofta en stor del av sin tid i bostadsområdet där de går i förskola och skola, tar del av fritidsverksamhet och träffar andra barn och vuxna. Flera undersökningar tyder på att barn som växer upp i resursrika områden också gynnas hälsomässigt. Familjen har stor betydelse, men undersökningar på senare år tyder på att bostadsområdets karaktär har en självständig effekt, oberoende av den enskilda familjens situation. Flera analyser tyder vidare på att effekter av bostadsområdet inte bara adderas till den enskilda familjens risk, utan även förstärker denna.

Exempel på insatser 2008 för integration och mångfald:

- Linje 14 – ett samarbete med Örebro universitet i syfte att skapa intresse för högre utbildning hos ungdomar i studieovana miljöer.
- Ett verktyg har tagits fram för att inför planer och beslut kunna bedöma konsekvenser för bl.a. integration och mångfald.
- Fritidsgårdarnas arbete med gemensamma arrangemang för att få unga med olika bakgrunder att träffas och lära känna varandra.
- I samarbete med det civila samhället har lokala festivaler och områdesdagar arrangerats som lockat besökare från hela staden.
- Vård- och omsorgscollegge ger möjlighet att få fler ungdomar, arbetslösa och invandrare till utbildning inom vård och omsorg.

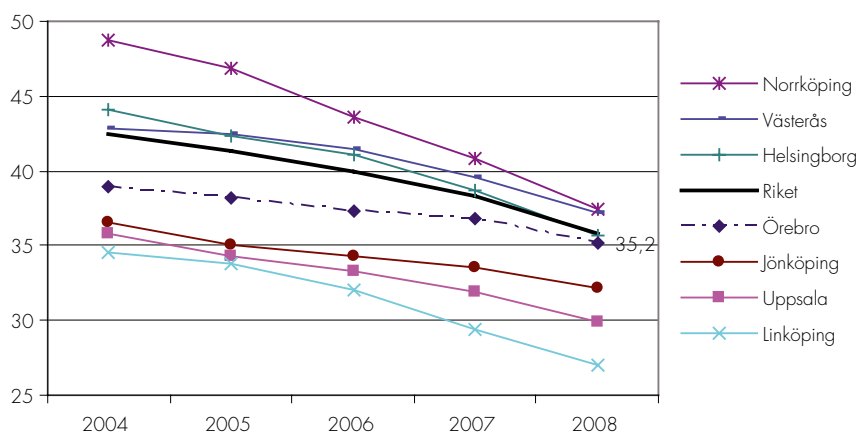
Hälsa

Att uppleva att man mår bra och har en god hälsa är, förutom att det är en viktig kvalitet för mig som människa, ett mått på jämställdhet och jämlikhet i samhället. Ett övergripande mål för svensk folkhälso-politik är att minimera hälsoklyftorna med som beror på kön, utbildning, inkomst och etnicitet.

I Örebro fortsätter ohälsotalet att sjunka

Efter år av stadig ökning började ohälsotalet sjunka från år 2004. Örebro är den kommun där ohälsotalet haft klart sämst utveckling sedan 2004 bland jämförda kommuner (fig. 25). Minskningen i Örebro är 10 procent medan riket minskat 16 procent.

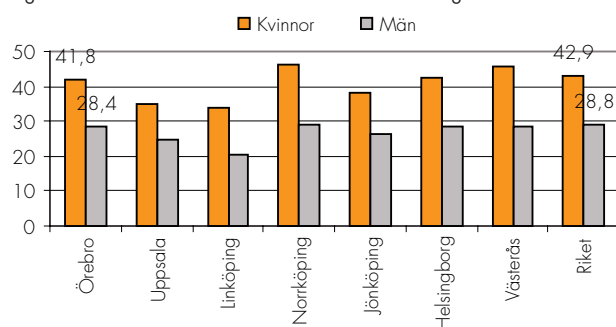
Figur 25. Ohälsotal 2004-2008. Örebro i jämförelse med sex kommuner och riket

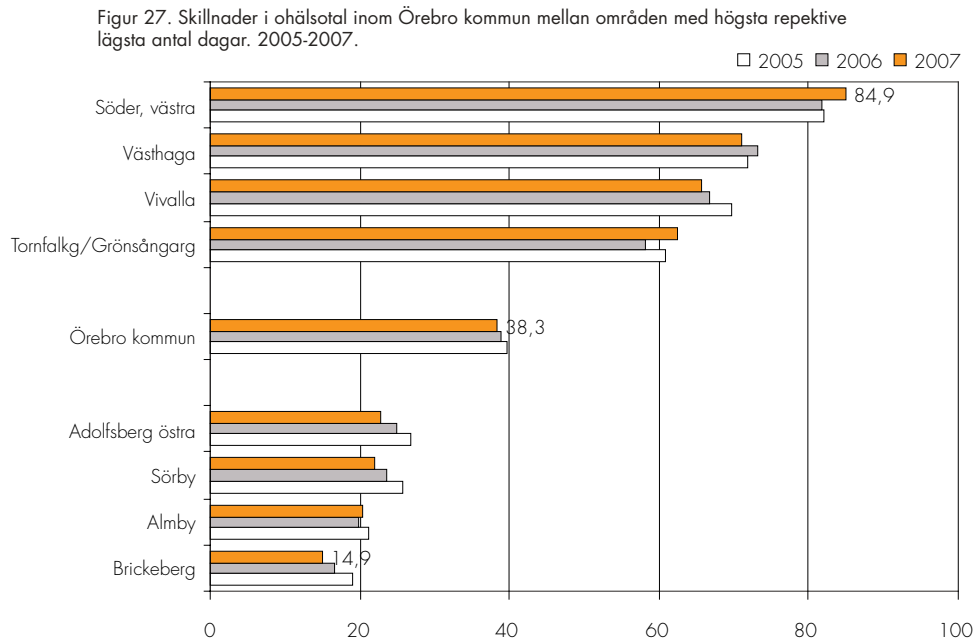
Skillnaderna mellan kvinnor och män samt mellan områden består

Kvinnor har genomgående haft en något bättre utveckling av ohälsotalet än män, men skillnaderna mellan kvinnor och män är fortfarande stora (figur 26).

Figur 26. Ohälsotal 2008. Kvinnor och män. Antal dagar.

Ohälsotalet skiljer sig åt mellan olika områden, från cirka 15 dagar i områden med lågt ohälsotal till närmare 85 dagar i områden där ohälsotalet är högt, (figur 27).

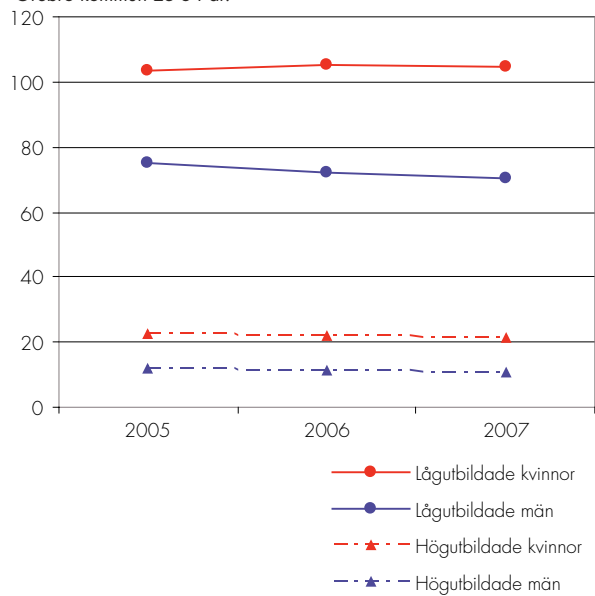

Det höga ohälsotalet i områdena Söder västra och Västhaga kan förklaras med att det där finns sjukhem eller motsvarande.

Utbildningsnivå och födelseland har betydelse

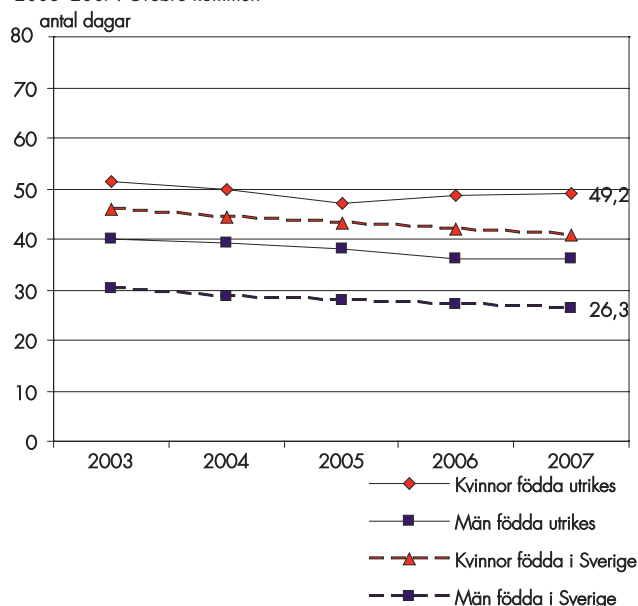
Utöver skillnader i ohälsotal mellan män och kvinnor finns en skillnad kopplad till utbildningsnivå (figur 28).

Figur 28. Ohälsotal efter utbildningsnivå. Antal dagar. Kvinnor och män. Örebro kommun 25-64 år.

Kvinnor har, oavsett om de är födda i Sverige eller utrikes, högre ohälsotal än män. Jämförelse över tid visar att ohälsotalet minskar för alla grupper utom för utrikes födda kvinnor (figur 29).

Figur 29. Ohälsotal, födda i Sverige och utrikes födda. 16-64 år. 2003-2007. Örebro kommun

Många mår bra i Örebro

Även om ohälsotalet visar en oroande bild av att många människor inte har tillräcklig hälsa för att kunna arbeta så är det ändå så att de flesta bedömer sitt hälsotillstånd som gott. För Örebro som helhet har den självskattade hälsan förbättrats sedan 2000 och skillnaderna mellan män och kvinnor har minskat något (tabell 2).

Tabell 2. Självskattad hälsa. Örebro kommun 2002, 2004 och 2008

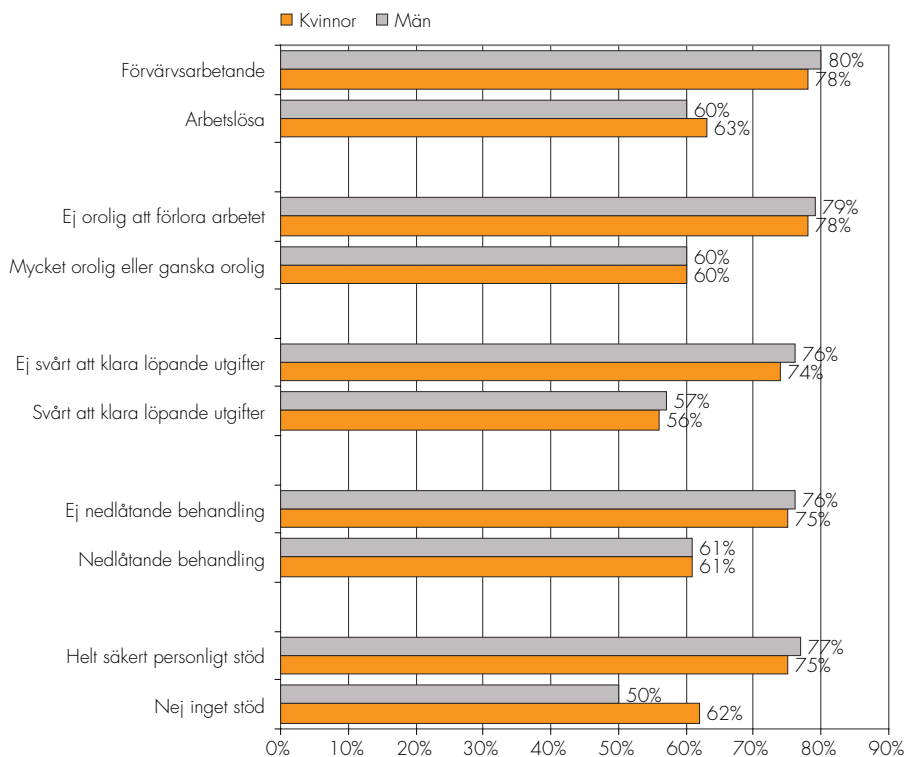
Fråga: Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd?

Procentandel (18-79 år) som svarat år		Män			Kvinnor		
		2000	2004	2008	2000	2004	2008
Örebro kommun	Mycket bra/Bra	74	74	77	69	73	72
Hyreshusområden	Mycket bra/Bra	69	69	72	57	65	63
Småhusområden	Mycket bra/Bra	77	76	80	78	76	77
Örebro län	Mycket bra/Bra	73	72	75	78	70	71

Samband mellan självskattad hälsa och livsvillkor

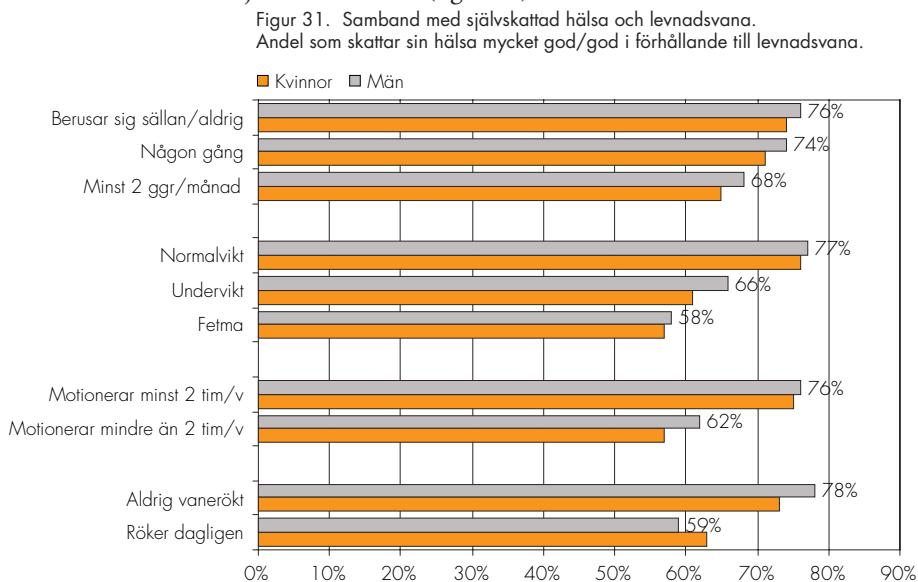
De skillnader i hälsa som finns mellan olika grupper i befolkningen har till stor del samband med människors olika livsvillkor. Den hälsonivå som välsituerade grupper har kan vara en fingervisning om vad som är möjligt att uppnå. När vi som människor trivs med vår vardag, har ett arbete, klarar ekonomin och ingår i en gemenskap med andra människor har vi också större möjligheter (och lust) att göra goda val för vår hälsa. Resultat från landstingets befolkningsenkät visar att de med sämre livsvillkor bedömer sin hälsa som sämre (figur 30).

Figur 30. Andel med god eller mycket god hälsa – samband med livsvillkor kvinnor och män.

Goda livsvillkor ger möjlighet till goda val för hälsa

På samma sätt som det finns samband mellan livsvillkor och självskattad hälsa finns också samband mellan levnadsvanor och självskattad hälsa (figur 31).

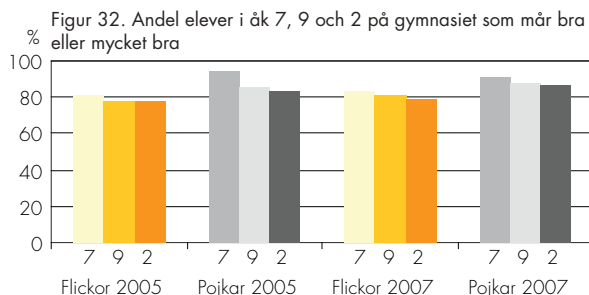
Barn och hälsa

Barn i Sverige har i ett internationellt perspektiv mycket god hälsa

Vid en sammanvägd bedömning av folkhälsan hos barn i åldrarna 1-14 år rankade WHO Sverige bland de allra främsta nationerna i Europa. Barns och ungdomars sociala och ekonomiska villkor inverkar på deras hälsa och välbefinnande, både i barndomen och senare i livet. Att främja goda uppväxtvillkor och att arbeta med förebyggande insatser tidigt i livet ger goda förutsättningar till hälsa och livskvalitet livet igenom.

Pojkar mår bättre än flickor

Örebro läns landsting elevenkät 2005 och 2007 för skolår 7, 9 och år 2 i gymnasieskolan visar att majoriteten av ungdomarna tycker att de mår bra och har ett gott liv. Elever i skolår 7 mår något bättre än de i skolår 9 och i gymnasieskolan. Pojkar mår bättre än flickor (figur 32).

Den psykiska ohälsan har ökat

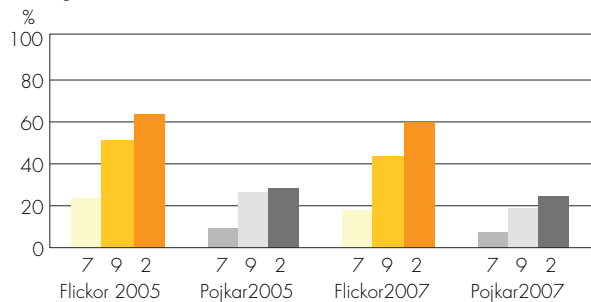
I såväl Sverige som i andra länder ses den psykiska ohälsan som ett allt större folkhälsoproblem. Oroande är att den rapporterade psykiska ohälsan hos ungdomar, och speciellt bland flickor, har ökat. En jämförande undersökning bland flickor och pojkar i skolår 7 och 9 visar att det genomgående är en lägre

andel 2007 än 2005 som uppger att de ”ofta eller alltid varit nedstämda de tre senaste åren”. Störst andel 2007 återfinns bland flickor skolår 7 där 20 procent säger att de varit nedstämda. Motsvarande andel för pojkar är 4 procent.

Skolan spelar en viktig roll för barn och ungdomars psykiska hälsa. Trivsel, kamrater och att inte bli mobbad har betydelse för såväl pojkars som flickors psykiska hälsa. Stress betraktas också som en faktor bakom psykisk ohälsa. Andelen flickor som anger att de känt sig stressade är nästan dubbelt så stor som andelen pojkar. Upplevelsen av stress tycks ha minskat mellan åren 2005 och 2007 (figur 33).

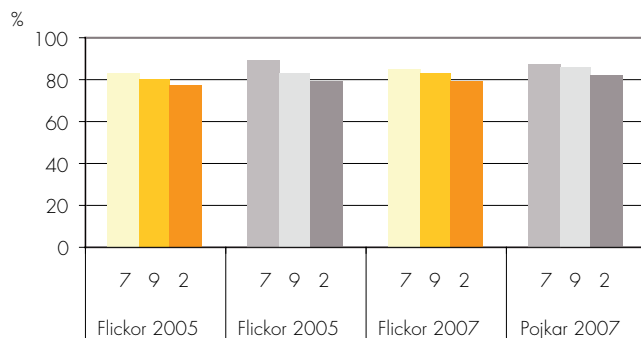
Figur 33. Andelen elever i åk 7, 9 och 2 på gymnasiet som ofta/alltid känt sig stressade under de tre senaste månaderna. 2005 och 2007.

Fler pojkar än flickor ser ljusst på framtiden

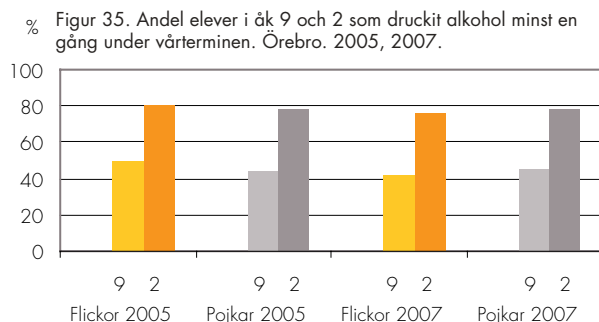
En stor andel, fler än 80 procent svarar att de ser ljusst på framtiden (figur 34).

Figur 34 Andel elever åk 7, 9 och 2 som ser ganska/mycket ljusst på framtiden

Alkohol och rökning minskar bland ungdomar

Landstingets drogvanundersökning antydde redan 1999 att den uppåtgående trenden av alkoholdrickande bland skolelever i årskurs 9 var på väg att vända. Resultaten från 2005 och 2007 års undersökning visar en fortsatt minskning (figur 35). Oroande är att flickor och pojkar numera dricker lika mycket.

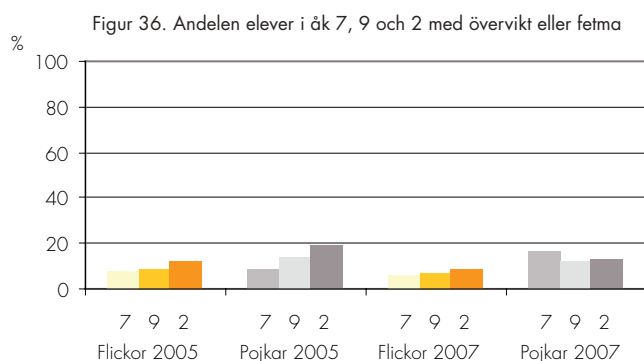
Även rökningen minskar. 2005 och 2007 svarar cirka 75 procent av niondeklassarna att de aldrig rökt. År 2002 var det 40 procent som uppgav att de aldrig rökt. Det trendbrott som noteras i Örebro överensstämmer med resultaten för riket som helhet. Det är fler rökare bland flickor medan pojkar snusar i större utsträckning. 2007 uppgav 11 procent av pojkarna i gymnasieskolan att de snusar.

Exempel på insatser 2008 mot droger:

- Öreför-teamen arbetar för att förebygga, förhindra och minimera ungdomars brottslighet, droganvändning och annat riskbeteende. I Örebro kommun finns sex team, som arbetar i miljöer där barn och ungdomar vistas.
- Rådslag i bostadsområden om ungdomars vanor och liv tillsammans med familjer och föreningsliv.
- I samarbete med landstingets samhällsmedicinska enhet har skolorna erbjudits information och kunskap om vad som främjar goda levnadsvanor och vad som kan förebygga drogmissbruk bland ungdomar

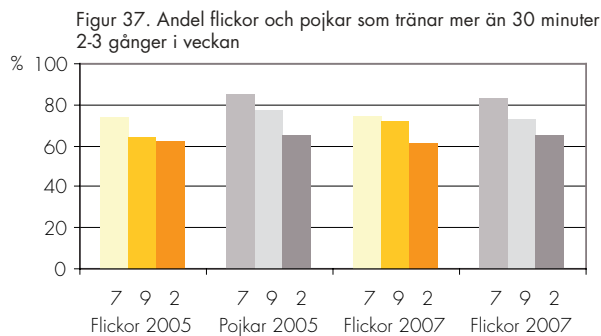
Övervikt bland ungdomar oroar

Utvecklingen i Örebro visar att drygt var tionde flicka har övervikt/fetma. Bland pojkar i nian och i gymnasieskolan är det närmare två av tio som har övervikt/fetma (figur 36).

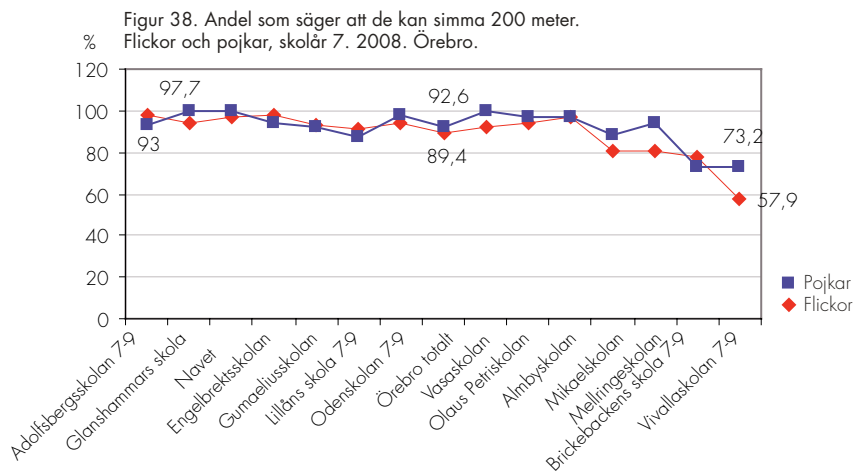
Pojkar mest fysiskt aktiva

Övervikt bland barn och ungdomar anses bland annat bero på ett alltmer stillasittande vardagsliv. Landstingets enkätundersökning visar att pojkar tränar och är regelbundet fysiskt aktiva i större utsträckning än flickor. Den fysiska aktiviteten avtar med stigande ålder (figur 37).

Många ungdomar kan simma – men inte alla

Att kunna simma är såväl en hälsfaktor som en trygghetsfaktor. Simkunnigheten bland barn och ungdomar i Örebro har varit relativt konstant de senaste åren. Vad som oroar är att simkunnigheten minskar i vissa grupper. I jämförelse mellan skolor i Örebro skolår 7 kan man se att simkunnigheten varierar från närmare 100 procent i flera skolor till mellan 60-70 procent i andra (figur 38).

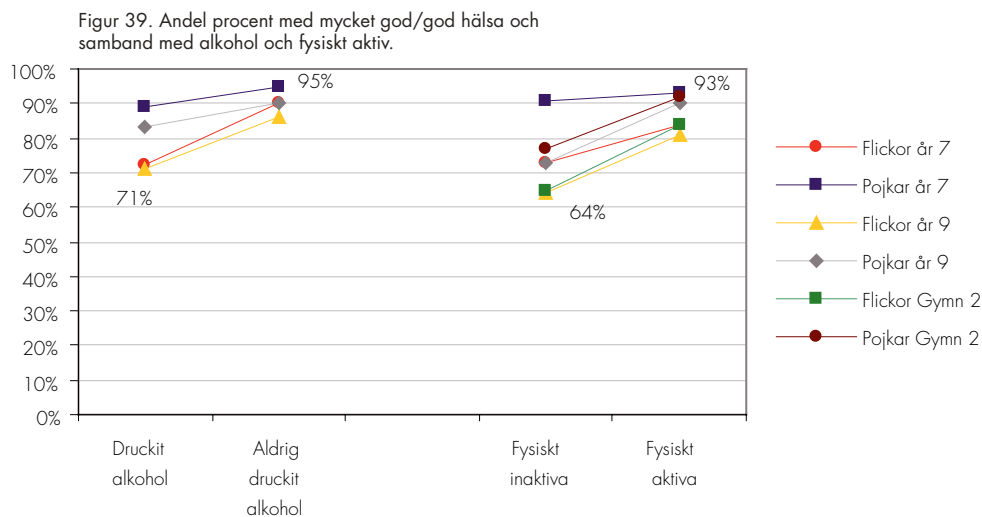

Örebro simallians registrering av antalet simkunniga 2008 visar att av totalt testade 807 elever i skolår 4 blev 540 elever godkända som simkunniga. I årskurs 5 samma år blev 159 av 257 testade godkända.

Barn, självskattad hälsa och levnadsvanor

Även bland barn och ungdomar finns samband mellan självskattad hälsa och levnadsvanor.

I samtliga skolår och oberoende av kön är det fler bland dem som aldrig rökt eller snusat som upplever god hälsa. De som aldrig druckit alkohol upplever sin hälsa bättre än de som svarar att de druckit alkohol någon eller flera gånger. De som är regelbundet fysiskt aktiva upplever sin hälsa bättre än de som är fysiskt inaktiva (figur 39).

Samband hälsa och skola

Resultat från Liv & Hälsa ung år 2007 visar att i samtliga skolår, såväl för pojkar som flickor, är det vanligare att man skattar sin hälsa som god bland dem som:

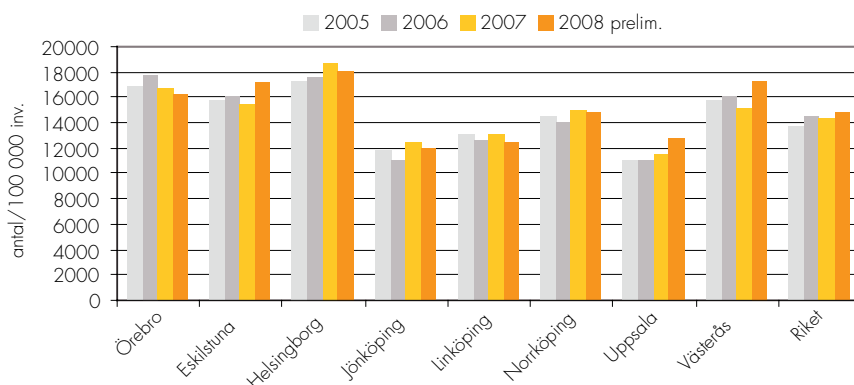
- har kamrater i skolan
- inte varit mobbad
- får vara med och påverka i skolan
- trivs i skolan.

Trygghet

Färre anmälda brott år 2008

Resultat för 2007 och preliminära resultat för 2008 visar en successiv minskning av antalet anmälda brott i Örebro. 2008 är den preliminära siffran för det totala antalet anmälda brott per 100 000 invånare 16 242 för Örebro och 14 471 för riket (figur 40).

Figur 40. Totala antal anmälda brott per 100 000 invånare.

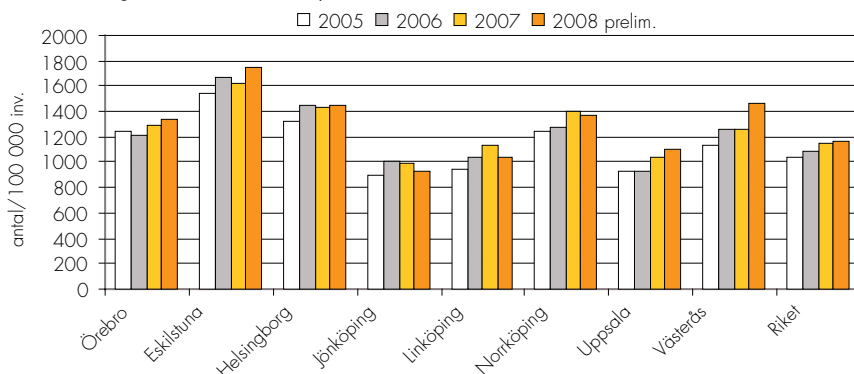

Befolkningsstruktur, turism, genomströmning av människor som inte bor i kommunen är faktorer att ta hänsyn till när brottsituationen i en kommun analyseras.

Våldsbrotten ökar

Preliminära siffror från Brottsförebyggande rådet visar att antalet anmälda våldsbrott⁶ ökat år 2008. I Örebro anmäldes 1 332 våldsbrott per 100 000 invånare. För riket är antalet våldsbrott 1172 per 100 000 invånare (figur 41).

Figur 41. Antal våldsbrott per 100 000 invånare.

Sexualbrott är generellt sett brott med ett stort mörkertal. Brott som begås i det privata och där offret och förövaren är bekanta med varandra anmäls i mindre utsträckning. Mörkertalet är också större om offret är barn eller en ung person och speciellt om brotten begås inom familjen. Mörkertalet för hets mot folkgrupp är sannolikt också stort (tabell 3). Att en anmälan görs till polisen innebär inte att den leder till åtal.

Tabell 3

År	2005		2006		2007		2008	
	Örebro	Riket	Örebro	Riket	Örebro	Riket	Örebro	Riket
Antal brott/ 100 000 inv.								
Sexualbrott	134	138	168	138	167	141	184	157
Grovkvinnofridskränkning	21	24	12	26	9	27	8	29
Ofredande mot kvinna	265	188	307	197	278	224	325	240
Olaga diskriminering	3	5	5	4	4	3	5	3
Hets mot folkgrupp	3	8	9	8	9	8	6	9

Ungdomsbrottsligheten ökar för åldersgrupperna 14-16 år

I Örebro har vi följt ungdomsbrottsligheten sedan 1995. Resultaten för 2008 antyder en ökning av ungdomsbrottsligheten bland såväl pojkar som flickor framför allt i åldersgrupperna 14-16 år (tabell 4).

	12 år	13 år	14 år	15 år	16 år	17 år	18 år	19 år
1995	2,6	4,7	10,0	16,0	27,6	15,1	11,6	11,2
1996	2,9	7,3	13,1	16,2	22,0	33,1	14,7	9,0
1997	3,0	9,3	13,5	22,5	44,1	46,0	24,8	10,8
1998	2,5	5,3	20,5	13,9	37,9	27,6	13,7	17,8
1999	2,9	7,1	11,1	22,2	17,9	19,7	24,3	14,5
2000	1,5	4,5	9,3	17,3	17,7	17,7	8,7	13,3
2001	2,2	5,0	12,1	13,5	26,9	25,9	19,6	9,2
2002	1,4	2,8	14,3	12,9	18,3	10,1	23,1	10,9
2003	2,3	4,7	12,7	28,7	22,7	12,3	11,1	14,0
2004	3,4	5,4	7,2	11,1	18,8	19,5	16,4	18,4
2005	3,1	4,4	9,4	10,1	12,5	21,2	12,6	12,6
2006	1,5	3,7	4,8	7,1	6,9	6,9	8,5	6,8
2007	1,7	2,9	5,7	7,3	7,3	6,9	6,2	6,4
2008	2,5	3,7	6,9	8,7	8,4	6,0	5,9	6,2

Bland flickor är andelen anmälda brott genomgående lägre i alla åldersgrupper jämfört med pojkar. Störst andel anmälda misstänkta för brott finns bland pojkar 15 år (11,2 procent). Lägst andel finns bland flickor 12 år (1,3 procent).

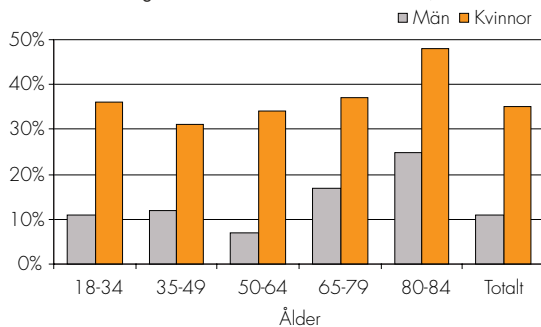
Få utsatta - fler oroad

Andelen som blivit utsatta står inte i proportion till den oro som upplevs. På frågan om man under de senaste 12 månaderna blivit utsatt för avsiktligt våld eller misshandel svarar så gott som alla att de inte har det. Män 18-34 år är den grupp där flest, om än en förhållandevis liten andel, 9 procent, uppger att de blivit utsatta för våld. Det är en ökning med några procentenheter från 2004 års mätning. Bland kvinnor i åldersgruppen 65 – 79 år uppger sig ingen varit utsatt för våld.

Kvinnor är mer oroliga än män

Andelen som avstår från att gå ut av rädsla för att bli överfallen eller hotad har inte nämnvärt förändrats mellan åren 2004 och 2008. Det är framför allt kvinnor och då särskilt de yngsta och äldsta som avstår från att gå ut av rädsla. Bland män är det vanligast i den äldsta gruppen (figur 42).

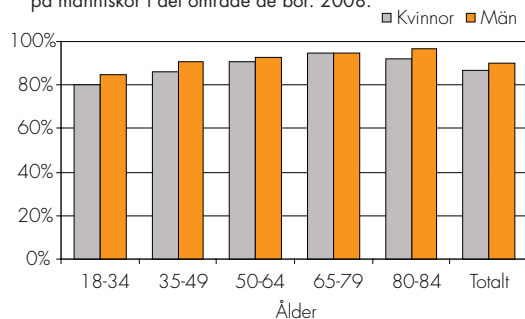
Figur 42. Andel män och kvinnor som svarat att det händer ofta att de avstår att gå ut av rädsla för att bli överfallen, rånad. 2008.

Fler känner sig trygga i vardagen

Allt fler känner att de kan lita på de människor som bor i deras bostadsområde. Andel kvinnor som känner tillit i sitt bostadsområde har ökat från 87 till 88 procent mellan åren 2000 och 2008. Motsvarande ökning för männen är från 87 till 90 procent. Andelen som tycker att de kan lita på människor i sitt bostadsområde är lägst bland yngre och högst bland äldre (figur 43).

Figur 43. Andel kvinnor och män som tycker att de kan lita på människor i det område de bor. 2008.

De allra flesta trivs i sitt bostadsområde

Många bor länge och trivs med sin bostad och den omgivande miljön oavsett var de bor. Drygt hälften av dem som svarat uppger att de bott 6-9 år eller mer i sitt bostadsområde (tabell 5-7).

Tabell 5 Andel som bott 6-9 år eller mer i sitt bostadsområde
Fråga: Hur länge har du bott i ditt nuvarande bostadsområde?

Procentandel (18-84 år) som svarat år		Män			Kvinnor		
		2000	2004	2008	2000	2004	2008
Örebro kommun	6-9 år eller mer		55	54		54	55
Hyreshusområden	6-9 år eller mer		50	46		42	48
Småhusområden	6-9 år eller mer		68	65		68	67
Innerstaden	6-9 år eller mer		40	45		39	47
Ytterområden	6-9 år eller mer		66	65		65	67
Örebro län	6-9 år eller mer		57	58		57	58

Tabell 6. Andel som trivs med sin bostad

Fråga: Hur trivs du med din nuvarande bostad?

Procentandel (18-84 år) som svarat år		Män			Kvinnor		
		2000	2004	2008	2000	2004	2008
Örebro kommun	Mycket/ganska bra	89	90	91	91	91	91
Hyreshusområden	Mycket/ganska bra	81	77	84	83	82	83
Småhusområden	Mycket/ganska bra	96	95	97	97	95	98
Innerstaden	Mycket/ganska bra		91	86		92	89
Ytterområden	Mycket/ganska bra		93	95		92	94
Örebro län	Mycket/ganska bra	90	90	92	92	92	91

Tabell 7. Andel som trivs med den omgivande miljön.

Fråga: Hur trivs du med den omgivande miljön där du bor?

Procentandel (18-84 år) som svarat år		Män			Kvinnor		
		2000	2004	2008	2000	2004	2008
Örebro kommun	Mycket/ganska bra	87	88	90	90	89	91
Hyreshusområden	Mycket/ganska bra	72	77	78	78	76	78
Småhusområden	Mycket/ganska bra	97	94	96	96	96	98
Innerstaden	Mycket/ganska bra		87	91		91	88
Ytterområden	Mycket/ganska bra		93	95		93	96
Örebro län	Mycket/ganska bra	88	89	90	90	91	91

Lägst andel som säger att de trivs med bostaden återfinns bland män 50-64 år (71 procent) och bland kvinnor 18-49 år (73 procent) i stora hyreshusområden. Unga män och unga kvinnor 18-34 år i stora hyreshusområden har lägst andel som säger att de trivs med den omgivande miljön (59 procent).

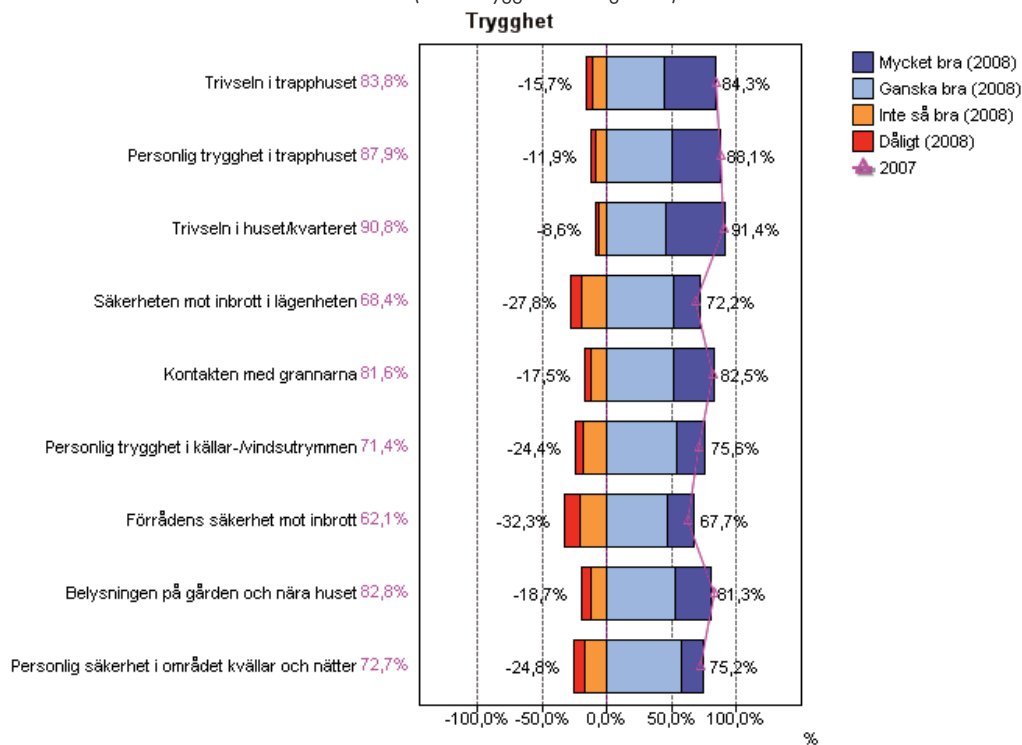
God grannkontakt

I småhusområden och ytterområden säger närmare 80 procent att man bryr sig om varandra och känner varandra väl i bostadsområdet. För Örebro kommun som helhet är det drygt 60 procent som har den uppfattningen. Lägst andel som anser att man bryr sig om varandra återfinns bland kvinnor och män i stora hyreshusområden där 30 respektive 40 procent säger så.

Örebrobostädernas (ÖBO) trygghetsmätning bland boende i allmännyttans fastigheter visar hög trivsel och god kontakt mellan grannar (figur 44).

Figur 44. Trygghet i huskvarter inom allmännyttans bostäder.
(ÖBO:s trygghetsmätning 2007)

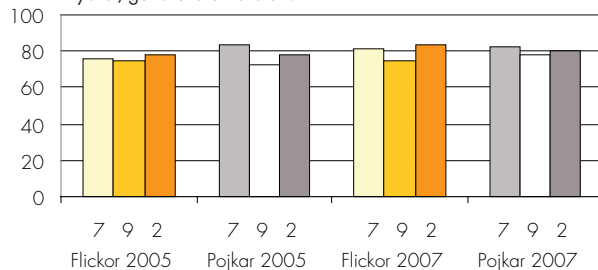

Barn och trygghet

Trivsel och trygghet i skolan

Skolmiljön är viktig ur många aspekter och den har stor betydelse för hur eleverna trivs och mår. Elevernas erfarenheter från sin skola påverkar deras självförtroende, utveckling och hälsovanor. Landstingets enkätundersökning 2005 och 2007 bland skolelever i Örebro visar att mer än tre fjärdedelar av ungdomarna trivs mycket/ganska bra i skolan. Flickor och pojkar följs åt och det är inte så stor skillnad mellan åldrarna (figur 45).

% Figur 45. Andel elever skolår 7, 9 och 2 på gymnasiet som trivs mycket/ganska bra i skolan.

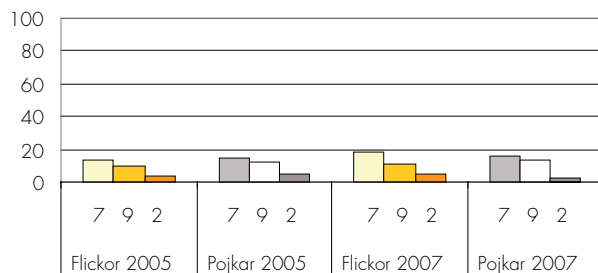

Örebro kommuns brukarundersökning 2008 visar att tre av fyra elever i skolår 5 och drygt varannan i skolår 8 tycker att det är roligt att gå till skolan. Elever med utländsk bakgrund tycker det är roligare än elever med svensk bakgrund. Flickor och pojkar skiljer sig markant åt. 83 procent av flickorna och 68 procent av pojkarna i skolår 5 tycker det är roligt att gå i skolan. Bland barn som går på fritidshem säger 87 procent att det är roligt att gå på fritids.

Mobbning förekommer – ålder och kön gör skillnad

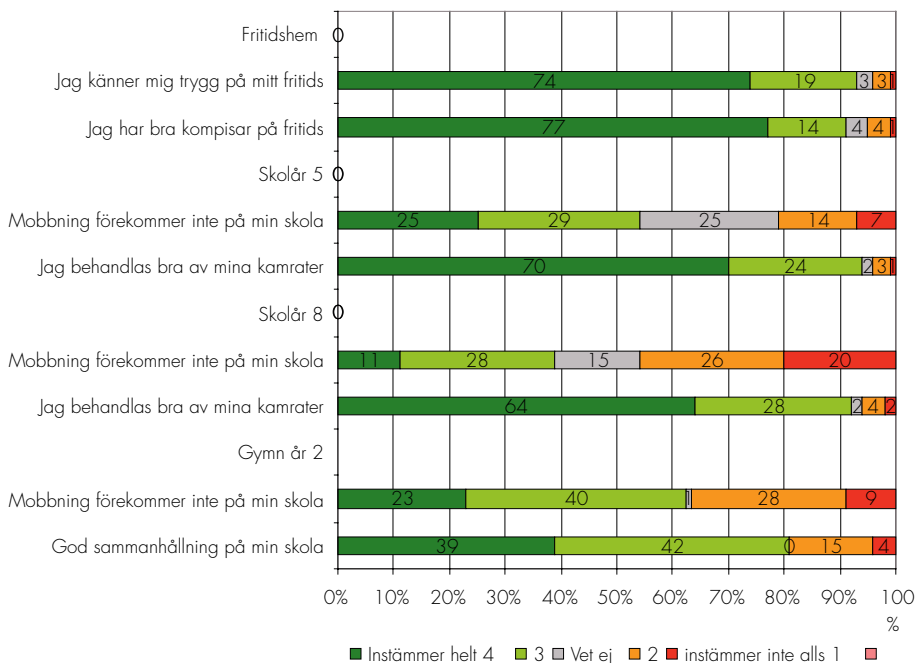
Det är färre som säger att de blir mobbade i gymnasiet än i skolår 7 och 9. För alla åldrar tycks andelen som säger att de blivit mobbade ha ökat mellan åren 2005 och 2007. Pojkar upplever i något högre grad än flickor att de är utsatt för mobbning (figur 46).

Figur 46. Andel elever skolår 7, 9 och 2 på gymnasiet som svarar att de blivit mobbade från "någon gång" till i "stort sätt varje dag"

I Örebro kommuns brukarenkät finns påståendet: "Mobbning eller annan kränkande behandling förekommer inte i vår skola". Svaren överensstämmer med landstingsenkätens så till vida att störst andel, 63 procent, som instämmer i att mobbning inte förekommer finns bland elever i gymnasieskolan år 2. I skolår 8 är det 39 procent som instämmer (figur 47).

Figur 47.

Hot och våld i skolan

En viktig trygghetsaspekt är att inte känna sig hotat eller rädd. Resultaten från landstingets enkätundersökning 2007 visar att 60 procent i skolår 7, 58 procent i skolår 9 och 70 procent i år 2 gymnasieskolan säger att de inte känner sig rädda eller hotade i skolan. Det är ingen större skillnad mellan pojkar och flickor. Svaren skiljer sig åt mellan skolor: För skolår 7 från 60 till 94 procent, för skolår 9 från 49 till 82 procent samt för år 2 i gymnasieskolan från 38 till 100 procent som inte känner sig rädda eller hotade. Andelen har ökat några procent i alla årsklasser jämfört med 2005 års undersökning.

Andelen som har blivit utsatta för våld, blivit sparkad eller slagen i skolan är störst i skolår 7, cirka 11 procent bland flickor och 23 procent bland pojkar. I gymnasiet uppger 2 procent flickor och 6 procent pojkar att det är så. För alla åldrar har det skett en ökning mellan åren 2005 och 2007.

Exempel på insatser 2008 mot brott och för trygghet

- Regelbundna trygghetsvandringar i bostadsområden. Fastighetsägare och boende samarbetar för förbättringar.
- Attraktivare gång- och cykelstråk där konstnärer varit en viktig aktör i dialog med boende har breddat tänkandet runt trygghet.
- Aktiva insatser av Örebros brottsförebyggande råd för att sprida kunskap om ”allas vårt ansvar” att påverka utvecklingen för minskad brottslighet och ökad trygghet.
- Utbildning till bl.a. skolhälsovård och kuratorer kring frågor om hedersrelaterat våld.
- På skolorna arbetar elevvårdsteam med frågor där elevernas välmående och trygghet står i centrum.
- Arbete tillsammans med ungdomarna på fritidsgårdarna för jämställdhet och mot trakasserier.
- Tillgänglighetsgarantin innebär att alla medborgare får besked, kontakt eller svar på brev och e-post inom fem arbetsdagar

Ekonomiskt hållbar utveckling

En ekonomiskt hållbar utveckling innebär tillväxt som inte på lång sikt leder till skuldsättning eller förstörelse av grundläggande tillgångar. Tillväxt skapar välfärd. För att uppnå hållbar utveckling måste den ekonomiska tillväxten ta sociala och miljömässiga hänsyn. En ekonomiskt hållbar utveckling innebär bl.a. åtgärder som stimulerar och stödjer jobb och nyföretagande. Det innebär också insatser för utbildning och åtgärder som stödjer och främjar kvinnors och invandrares företagande.

Prioriteringar 2008

Visionen är en kommun med ett livaktigt lokalt näringsliv. Fler människor ska komma i arbete och vara självförsörjande.

Det innebär att vi i Örebro arbetar för:

- ökad sysselsättning
- utbildning
- ekonomisk trygghet

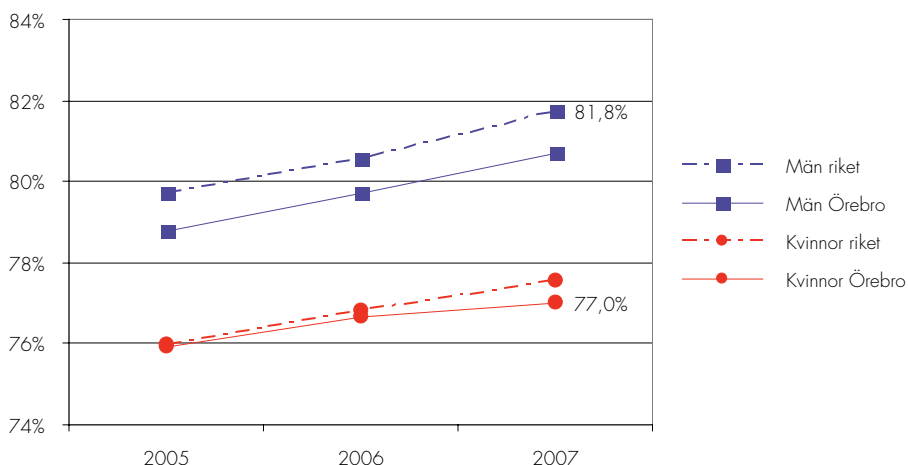
Arbete

Förvärvsarbete är välfärdens grundförutsättning. Hög sysselsättning innebär hög egenförsörjning som ger den arbetsföra befolkningen egna inkomster och ekonomisk trygghet.

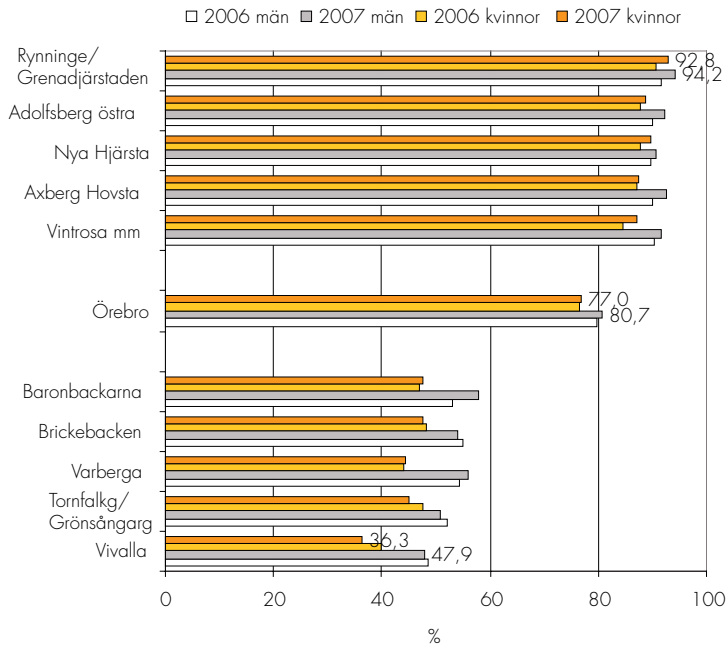
Skillnader i förvärvsfrekvens mellan kön och områden i Örebro

Andel förvärvsarbetande totalt i Örebro 2007 var 78,8 procent, vilket betyder en svag ökning jämfört med 2006 då andelen var 78 procent. Andelen förvärvsarbetande män är fler (figur 48), men framför allt är det stora geografiska skillnader i förvärvsarbete (figur 49).

Figur 48. Förvärvsfrekvens 25 – 64 år. 2005 – 2007.

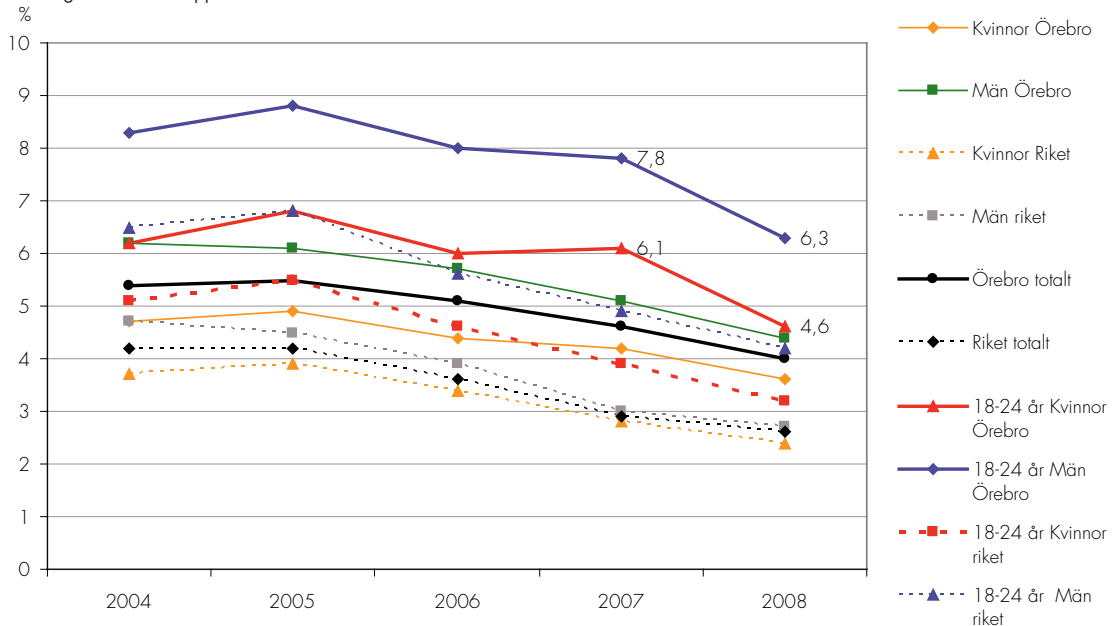
Figur 49. Områden med högsta/lägsta andel förvärvsarbetande 2006-2007. Kvinnor och Män 25-64 år. Örebro

Färre arbetslösa - men fortfarande hög ungdomsarbetslöshet

Arbetslösheten fortsätter att minska såväl i riket som i Örebro. För år 2008 som helhet var den öppna arbetslösheten i riket 2,5 procent. I Örebro var motsvarande andel 4 procent. Arbetslösheten minskar för båda könen, men fortfarande är arbetslösheten högre bland män; 4,4 procent mot 3,6 procent för kvinnor. Arbetslösheten bland ungdomar 18-24 år i Örebro är högre än för riket (figur 50).

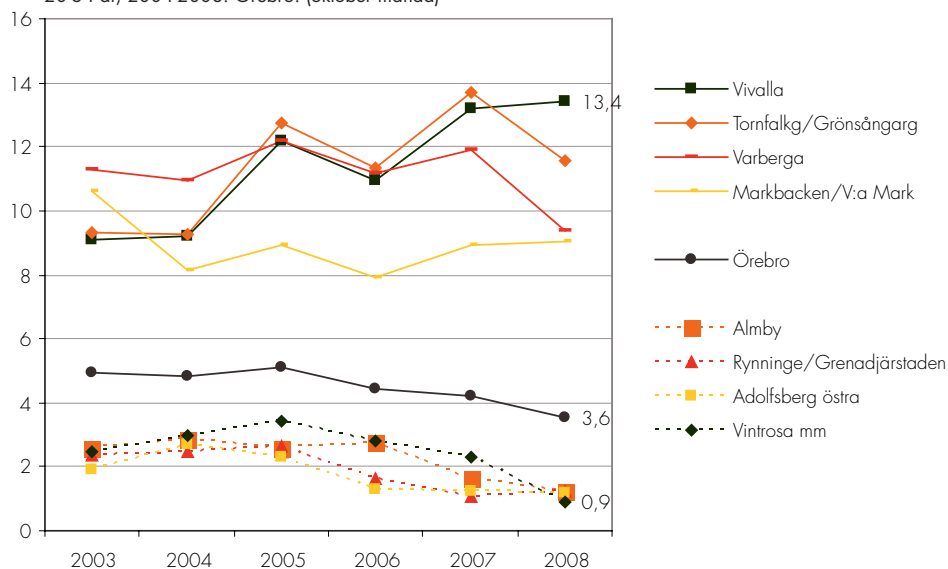
Figur 50. Andel öppet arbetslösa. 16-64 år och 18-24 år. Örebro och riket. 2004 - 2008.

Skillnad i arbetslöshet mellan områden i Örebro

I stora hyreshusområden är arbetslösheten fortfarande hög jämfört med Örebro som helhet. I bostadsområdena Varberga och Tornfalksgatan/Grönsångargatan har arbetslösheten minskat markant mellan åren 2007 och 2008 (figur 51).

% Figur 51. Områden med högst respektive lägst andel öppet arbetslösa, 20-64 år, 2004-2008. Örebro. (oktober månad)

Bättre företagsklimat för fler jobb

Om företag i Örebro växer och nya företag startas ökar möjligheten till sysselsättning för fler människor. Många av verktygen för ett starkare näringsliv ligger hos regeringen. Kommunens insatser kan handla om såväl medborgarnas utbildningsnivå/inriktning och sociala villkor som om service mot företagen, bemötande och attraktivitet för företagsetableringar. Ett prioriterat mål är att Örebros plats på näringslivsrankingen ska förbättras. Örebro har vid 2008 års mätning i Svenskt Näringslivs ranking om bästa företagsklimatet plats 161. Det är en förbättring i jämförelse med föregående år då platsen var 169. (Önskad placering är 50.)

Många trivs med sitt arbete

Av dem som besvarade landstingets befolkningsenkät 2008 uppger 68 procent av männen och 67 procent av kvinnorna att de trivs med sitt arbete (tabell 8). Bland män i ytterområden och kvinnor i småhusområden återfinns flest som säger att de trivs med sitt arbete.

Tabell 8. Medborgarnas syn på trivsel och trygghet i arbetet Fråga: Hur trivs du med ditt nuvarande arbete?

Procentandel (18-64 år) som svarat år		Män			Kvinnor		
		2000	2004	2008	2000	2004	2008
Örebro kommun	Mycket/ganska bra	66	68	64	67	65	67
Hyreshusområden	Mycket/ganska bra	66	61	62	63	64	63
Småhusområden	Mycket/ganska bra	67	73	67	70	65	70
Innerstaden	Mycket/ganska bra		67	58		63	69
Ytterområden	Mycket/ganska bra		69	71		69	65
Örebro län	Mycket/ganska bra	65	65	65	67	65	68

Oron att förlora arbetet är störst bland boende i hyreshusområden

Oron för att förlora arbetet tycks ha minskat något 2008 i jämförelse med 2004. Kvinnor är överlag mer oroliga än män (tabell 9).

Tabell 9. Andel 18-64 år som är oroliga att förlora sitt arbete.

Fråga: Är du orolig för att förlora ditt arbete inom det närmaste året?

Procentandel (18-64 år) som svarat år		Män			Kvinnor		
		2000	2004	2008	2000	2004	2008
Örebro kommun	Mycket/ganska oroliga	9	12	9	11	12	10
Hyreshusområden	Mycket/ganska oroliga	13	14	12	19	20	15
Småhusområden	Mycket/ganska oroliga	8	10	5	5	11	9
Innerstaden	Mycket/ganska oroliga		10	11		11	12
Ytterområden	Mycket/ganska oroliga		17	6		9	5
Örebro län	Mycket/ganska oroliga	10	12	9	11	13	11

Bland kvinnor i åldersgruppen 18-49 år i hyreshusområden uppger 23 procent att de är oroliga att förlora sina jobb. Lägst andel oroliga finns bland unga män 18-34 år i småhusområden där 3 procent säger att de är oroliga.

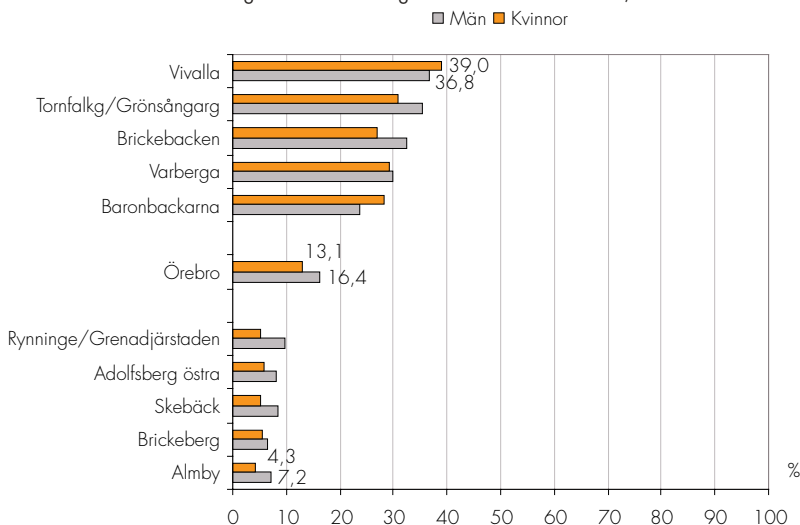
Utbildning

Utbildning är en investering i mänskliga resurser. Utbildning bidrar till utveckling såväl för individen som för samhället. Utbildning påverkar individens egna upplevelser av trygghet samt av rättvisan i samhället.

Fler högutbildade och färre lågutbildade.

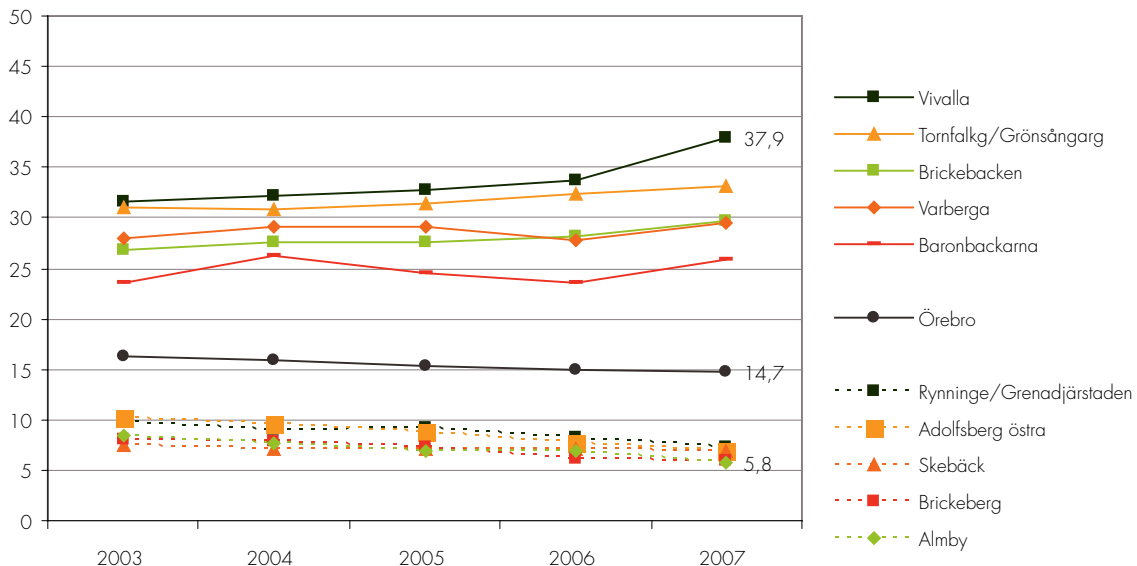
En jämförelse över åren 1999 -2007 visar att andelen högutbildade stadigt ökar. Bland kvinnor är andelen högutbildade större än bland män (se figur 16). Andelen lågutbildade, de som har högst förgymnasial utbildning (t.o.m. skolår 9) minskar i Örebro. För Örebro som helhet är det en större andel män än kvinnor som är lågutbildade. De geografiska skillnaderna är stora (figur 52).

Figur 52. Andelen lågutbildade män och kvinnor, 25-64 år. 2007.

De geografiska skillnaderna består över tid. Andelen lågutbildade ökade mest i bostadsområdet Vivalla, från 33 procent 2006 till 37,9 procent 2007. I bostadsområdet Almby, där andelen lågutbildade är lägst, minskade andelen från 6,8 procent 2006 till 5,8 procent 2007 (figur 53).

% Figur 53. Områden med högsta och lägsta andel procent lågutbildade. 25-64 år. 2003-2007.

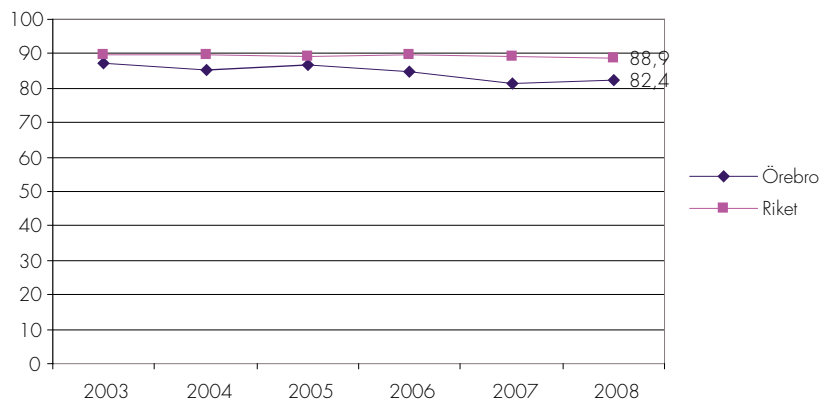

Barn och utbildning

Behörighet till gymnasiet

Varje år redovisas statistik över resultaten i skolan. I det uppföljningssystem för barnpolitiken som Socialdepartementet föreslår är "andel elever med gymnasiebehörighet" en indikator för målet En god utbildning. Samma indikator används vid uppföljning av det nationella folkhälsomålet Trygga och goda uppväxtvillkor. Av de 1 409 eleverna som gick ut kommunala grundskolor i Örebro var 82,4 procent behöriga till gymnasieskolan. Det är en ökning jämfört med år 2007, då 81,5 procent var behöriga (figur 54).

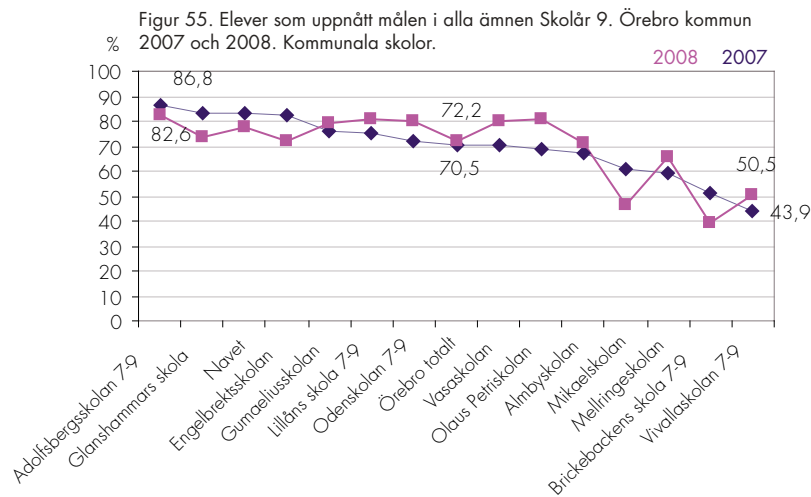
% Figur 54. Andel skolår 9 behöriga till gymnasiet Våren 2003 - 2008 Örebro och riket.

Elever som nått målen i alla ämnen

Andelen elever som uppnått målen, d.v.s. minst betyget G (godkänt) i skolans alla ämnen var 72,2 procent 2008. Det är högre jämfört med året innan, då siffran var 70,5 procent. Resultaten visar skillnaden för varje skola mellan de två åren och mellan skolorna (figur 55)

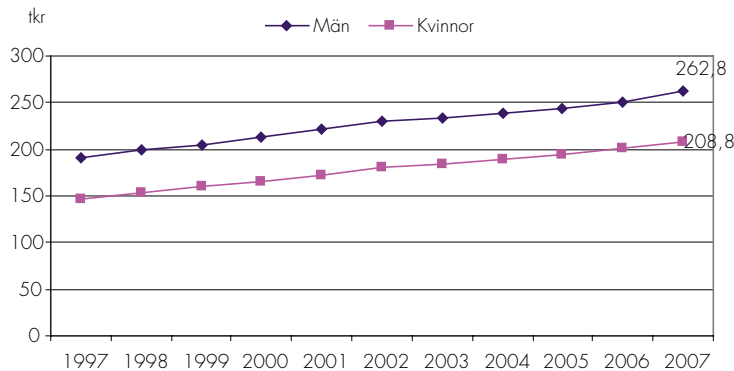
Det är viktigt att komma ihåg att det inte handlar om samma elever när man jämför resultat mellan åren; varje år är det en ny "kull" elever som slutar 9:an. Det innebär att det alltså kan variera mycket mellan åren, framför allt när man jämför enskilda skolors resultat. På flera av skolorna finns många elever som nyss anlänt till Sverige och deras betyg ingår i statistiken. Med sin korta tid i landet har de inte haft samma möjligheter som andra elever att nå målen.

Inkomst

Förvärvsinkomsten ökar – könsskillnaderna består

Medianinkomsten (den sammanräknade förvärvsinkomsten) i Örebro år 2007 var 222 500 kronor. För riket samma år var summan 229 500. Inkomsten har stadigt ökat över tid, men skillnaden mellan kvinnor och män består (figur 56).

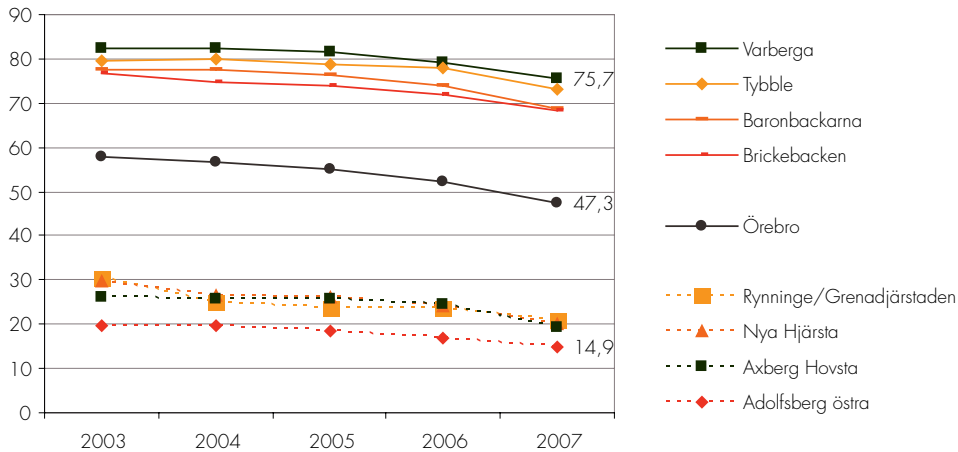
Figur 56 Sammanräknad förvärvsinkomst, medianinkomst för boende i Örebro. 1997-2007.

Stora skillnader i inkomst mellan olika bostadsområden

Andel familjer med disponibel inkomst under 200 000 kr har successivt minskat i Örebro sedan 2003, men fortfarande är det stora geografiska skillnader (figur 57).

Figur 57 Områden med högst respektive lägst procentandel familjer med låg inkomst. 2003-2007

De flesta klarar sin ekonomi

Landstingets befolkningsenkät visar att de flesta (84 procent år 2008) menar att de klarar sin vardagsekonomi och också att de kan skaffa fram pengar om så behövs. Störst andel som säger att de haft svårigheter att klara av löpande utgifter finns i hyreshusområden och lägst andel i småhusområden (tabell 10 och tabell 11).

Tabell 10. Medborgarnas syn på sin ekonomi

Fråga: Har du under de senaste 12 månaderna hänt att du haft svårt att klara löpande utgifter som till exempel hyra, avbetalningar och liknande?

Procentandel (18-84 år) som svarat år	Män			Kvinnor		
	2000	2004	2008	2000	2004	2008
Örebro kommun Haft svårigheter		7	5	6	9	
Hyreshusområden Haft svårigheter		13	8	11	14	
Småhusområden Haft svårigheter		3	4	4	4	
Innerstaden Haft svårigheter		6	3	6	10	
Ytterområden Haft svårigheter		6	4	6	6	
Örebro län Haft svårigheter		6	5	8	8	

Tabell 11. Möjlighet att skaffa fram 20 000 kronor

Fråga: Om du plötsligt skulle hamna i en situation där du på en vecka måste skaffa fram 20 000 kronor, skulle du klara det?

Procentandel (18-84 år) som svarat år		Män			Kvinnor		
		2000	2004	2008	2000	2004	2008
Örebro kommun	Nej	25	22	19	25	28	25
Hyreshusområden		51	42	39	54	49	48
Småhusområden	Nej	13	13	9	15	18	15
Innerstaden	Nej		19	17		24	25
Ytterområden	Nej		18	19		25	17
Örebro län	Nej	25	22	19	31	30	27

Kvinnor har i alla åldersgrupper har något oftare än män svårighet att skaffa fram pengar (20 000 kro-

nor) om det skulle behövas. Bland kvinnor under 50 år gäller detta omkring var tredje person. De som äger sin bostad har i stor utsträckning kontantmarginaler. Bland födda utom Norden har drygt hälften kontantmarginal, 52 procent. Den ekonomiska buffertförmågan samvarierar också med utbildningsnivå. 87 procent av högutbildade och 67 procent av de med kortast utbildning har kontantmarginal.⁷

Barn och inkomst

Ekonomisk trygghet

11,9 procent av Sveriges barn är fattiga. År 2006 levde 229 000 av Sveriges närmare två miljoner barn i fattigdom. Mest utsatta var barn med utländsk bakgrund som bodde tillsammans med en ensamstående föräldrar, av dem levde nästan hälften i fattigdom.⁸ Fattigdomssiffran är den lägsta sedan mätningarna började och en minskning med 0,7 procentenheter jämfört med året innan. Men 2006 befann sig Sverige mitt i en högkonjunktur och nu står vi i början av en ny lågkonjunktur. Ofta glömmes man bort att även barn och unga påverkas av samhällsekonomin.

Låg inkomststandard⁹ och socialbidrag används av Rädda Barnen som mått för att följa barns ekonomiska grundtrygghet. Att vara ekonomiskt utsatt eller ha ekonomiskt bistånd behöver inte betyda det samma som att vara fattig. Vad som är viktigt att uppmärksamma är att barns utsatthet ökar med den tid de lever i familjer med ekonomiska problem. Barnkonventionens artikel 27 tolkas som att barn inte ska behöva leva i hushåll med låg inkomststandard eller som tvingas leva på socialbidrag.

Det är stora variationer mellan landets kommuner. Örebro tillhör de kommuner i riket med jämförelsevis hög barnfattigdom, men andelen fattiga barn har minskat successivt (tabell 12).

Tabell 12. Andelen barn i hushåll med låg inkomststandard och/eller hushåll med socialbidrag. Barnfattigdomsindex.¹⁰

Kommun	2002		2003		2004		2005		2006	
	ranking	procent	ranking	procent	ranking	procent	ranking	procent	ranking	procent
Jönköping	152	11,1	153	10,9	141	11,2	159	11,1	158	10,5
Linköping	159	11,4	160	11,2	149	11,3	168	11,3	187	11,2
Uppsala	227	13,5	213	12,6	196	12,5	196	12,1	197	11,4
Västerås	251	14,6	260	15,5	262	14,7	258	14,6	254	13,7
Norrköping	267	15,7	270	15,2	266	15,6	261	14,8	262	14,3
Örebro	277	17,2	277	16,6	271	16,1	268	15,4	269	15,2
Helsingborg	275	16,9	276	16,4	272	16,1	277	16,4	273	15,8
Eskilstuna	282	18,8	279	18,3	281	18,1	281	17,7	278	16,7

Siffrorna är från 2006 och är de fräskaste tillgängliga.

7 Den goda men ojämlika hälsan. Liv & hälsa i Örebro län Örebro läns landsting, samhällsmedicinska enheten.

8 Barnfattigdomen i Sverige. Årsrapport 2008. Rädda barnen.

9 Låg inkomststandard betyder att familjens disponibla inkomst är lägre än vad som går åt till boende och baskonsumtion.

10 Två oberoende mått; låg inkomststandard och socialbidrag, i ett sammanslaget index. Rädda Barnen.

De flesta barn i Örebro lever i ekonomiskt trygga familjer

De flesta barn i Örebro, 84,8 procent, lever i familjer som varken har låg inkomst eller får försörjningsstöd. Av barn med utländsk bakgrund i Örebro är 39,5 procent fattiga. Motsvarande andel bland barn med svensk bakgrund är 5,8 procent.

Exempel på insatser 2008 för arbete och utbildning:

- EU-projekt i samverkan med bl.a. invandrarföreningar för att identifiera och utveckla entreprenörskapsidéer hos invandrarkvinnor.
- Modell för nyföretagarservice i syfte att kunna erbjuda kostnadsfri rådgivning till alla som vill starta eget.
- Linje 14 – ett samarbete med Örebro universitet i syfte att skapa intresse för högre utbildning hos ungdomar i studieovana miljöer.
- Satsning för att öka andelen yrkesutbildningar på kommunal nivå.

Ekologiskt hållbar utveckling

Ekologiskt hållbar utveckling handlar om att hushålla med jordens resurser så att de räcker åt alla, idag och i framtiden. Vi är beroende av livskraftiga ekosystem och måste anpassa våra samhällen för att undvika miljöförstöring, utarmning av naturresurser och minskad biologisk mångfald. Till hjälp i det arbetet finns i Sverige 16 miljökvalitetsmål. Ambitionen är att vi till nästa generation ska ha löst de stora miljöproblemen.

I det här avsnittet beskrivs miljötillståndet i Örebro och hur vi i Örebro påverkar miljön lokalt och globalt. Urvalet av miljöindikatorer på det lokala planet är begränsat och för vissa parametrar finns inte heller statistik tillgänglig för det senaste året eller åren. Redovisningen är uppdelad under rubrikerna Energi och klimat, Hållbara transporter, Luft samt Mark och vatten.

Prioriteringar 2008:

”Ett speciellt fokus ska riktas på frågan kring klimatförändringarna. Kommunen ska under mandatperioden ta de första större stegen på väg mot en klimatneutral kommun.”

Ur Budget 2008 med flerårsplan 2009-2010.

Energi och klimat

Örebro kommun har antagit miljömålet att utsläppen av växthusgaser per person i Örebro ska vara på en nivå som (om den tillämpas globalt) inte äventyrar jordens klimat. Mer konkret har kommunen målsättningen att minska utsläppen av växthusgaser med 40 procent från år 2000 till 2020. Även energiförbrukningen i kommunen ska minska med 20 procent från år 1990 till 2020.

Klimatförändringen – en stor utmaning

Klimatförändringen är det allvarligaste miljöhotet som vi står inför idag. De globala utsläppen av växthusgaser har ökat med 70 procent sedan 1970-talet och de fortsätter att öka varje år.¹¹ Effekter av en global uppvärmning börjar nu bli synliga runt om i världen och om vi inte lyckas hejda utvecklingen riskerar vi mycket allvarliga störningar på våra samhällen och ekosystem. Naturvårdsverket har identifierat fem nyckelaktiviteter som har mycket stor betydelse för hur mycket vi påverkar klimatet som privatpersoner:¹²

- Hur mycket och vilken bil vi åker i.
- Hur vi värmer våra bostäder.
- Hur mycket el vi använder i bostaden.
- Hur mycket och vilket kött vi äter.
- Hur långt och hur ofta vi flyger.

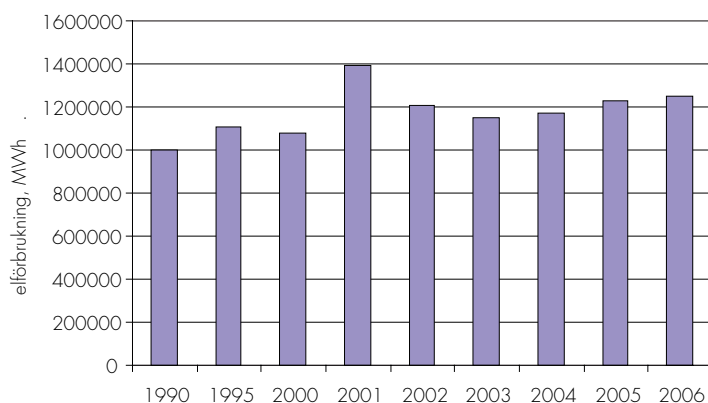
11 Naturvårdsverket. Utsläppsstatistik och klimatdata.

12 Naturvårdsverket. Konsumtionens klimatpåverkan.

Ökad elförbrukning

En effektivare elanvändning är en viktig del av klimatarbetet. Vi använder dock allt mer el. Mellan 1990 och 2006 ökade elförbrukningen i Örebro kommun med cirka 25 procent. Om befolkningsökningen i kommunen tas med i beräkningen var ökningen cirka 10 procent per person.

Figur 58. Elförbrukning i Örebro kommun 1990-2006.

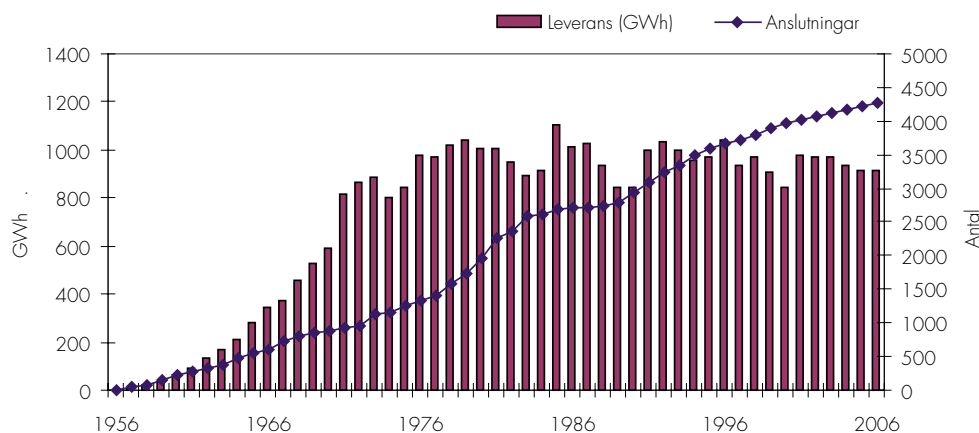

Att översätta elförbrukning i klimatpåverkan är inte helt enkelt. Olika sätt att räkna kan ge väldigt olika siffror. Svensk el kommer framför allt från vattenkraft och kärnkraft, medan förbränning av fossila bränslen står för en stor del av den europeiska produktionen. Energikälla, export och import har stor betydelse för elförbrukningens klimatpåverkan.

Fjärrvärmenätet byggs ut samtidigt som värmeförbrukningen minskar

Uppvärmning av bostäder och lokaler är en annan viktig post i vår totala energiförbrukning. Med fjärrvärme kan värmeproduktionen effektiviseras och allra effektivast är kraftvärmeverk som producerar både el och värme samtidigt. Åby kraftvärmeverk förser stora delar av staden Örebro och Odensbacken med värme. Fjärrvärmenätet har byggts ut kontinuerligt sedan 1950-talet och ändå har värmeförbrukningen legat kvar på samma nivå eller till och med minskat något sedan 1990. Energieffektiviseringar i olika fastigheter kan vara en förklaring till detta.

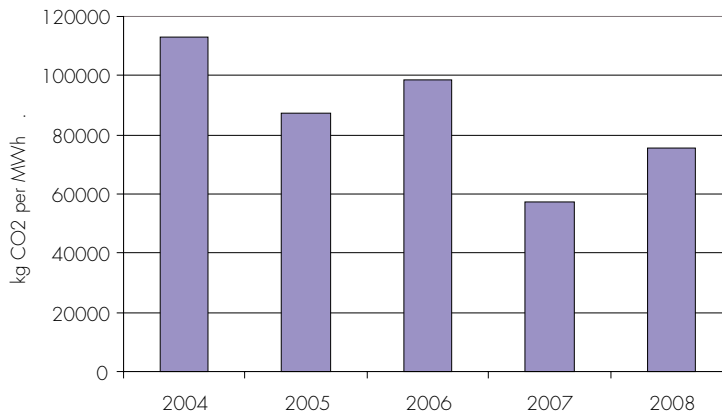
Figur 59. Fjärrvärmenätets utveckling i Örebro 1956-2006.

Minskande trend för koldioxidutsläpp från fjärrvärmeproduktion

Hur fjärrvärmeproduktionen produceras avgör hur klimatvänlig den är. Övergång från olja till biobränslen inom fjärrvärmeproduktion är en av de viktigaste orsakerna till att Sverige lyckats minska sina utsläpp av växthusgaser på senare år.¹³ I Åbyverket används främst biobränsle, torv och spillvärme från industrin, men som reserv används eldningsolja. Koldioxidutsläppen beror till stor del på hur mycket olja som används och det varierar från år till år. Utsläppen visar en sjunkande trend sedan 2004, men de var drygt 30 procent högre 2008 jämfört med 2007.

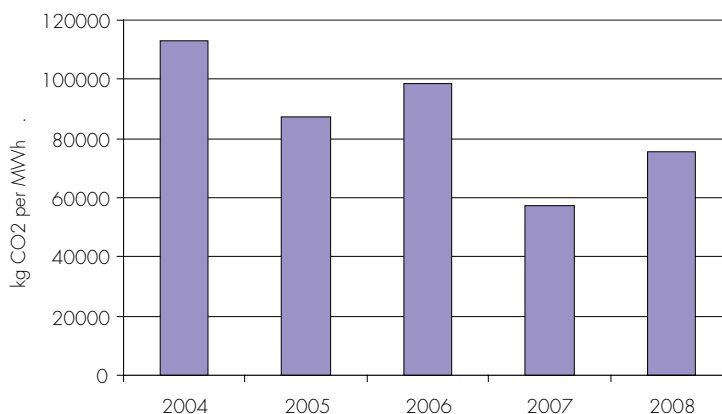
Figur 60. Utsläpp av kg CO₂e per producerad MWh i Örebros fjärrvärmesät.

Minskad förbrukning av villaolja men ökad förbrukning av diesel

Att ersätta oljepannor med fjärrvärme är ett mycket effektivt sätt att minska utsläppen av koldioxid. Förbrukningen av villaolja (eldningsolja 1) och av tjockolja till industrin (eldningsolja >1) har minskat stadigt sedan 1990. Även bensinförbrukningen har minskat något, men i gengäld har förbrukningen av diesel ökat kraftigt. Klimatbelastningen av drivmedlen är något lägre än vad de försålda volymerna visar, eftersom låginblandning av förnybara drivmedel ökat under perioden.

Figur 60. Utsläpp av kg CO₂e per producerad MWh i Örebros fjärrvärmesät.

Exempel på insatser inom Energi och klimat under 2008:

- Arbetet med att minska energiförbrukningen i kommunens fastigheter fortsätter. Under 2008 genomfördes effektiviseringsåtgärder som innebar en minskad elförbrukning med 3 procent jämfört med 2007. Man minskade även värmeförbrukningen med 7 procent och bytte värmekälla från oljepanna till fjärrvärme eller bergvärme i fem skolor och andra fastigheter.
- Ett kommunövergripande planeringsunderlag för vindkraftetablering har jobbat fram under 2008. Materialet innehåller GIS- och landskapsanalyser och ska integreras i den nya översiktsplanen.
- Under 2008 påbörjades byggnationen av gröngasanläggningen vid Atleverket. Anläggningen ska producera biogas som bland annat ska driva Örebro's nya stadsbussar.
- Under året byggdes och driftsattes även en gasledning från Skebäcks reningsverk till tankstället vid Rejmes.

Hållbara transporter

Under 2008 antogs Transportplan för Örebro kommun i kommunfullmäktige. Den innehåller en aktuell analys av nuläget i Örebro kommun, samlar upp befintliga visioner och mål samt pekar ut viktiga åtgärder för att förverkliga dem. Utmaningen består i att skapa ett hållbart system, där möjligheten att resa och frakta varor svarar mot människors behov och önskningsar, men inte på bekostnad av försämrad miljö och hälsa för oss som lever idag och för kommande generationer.

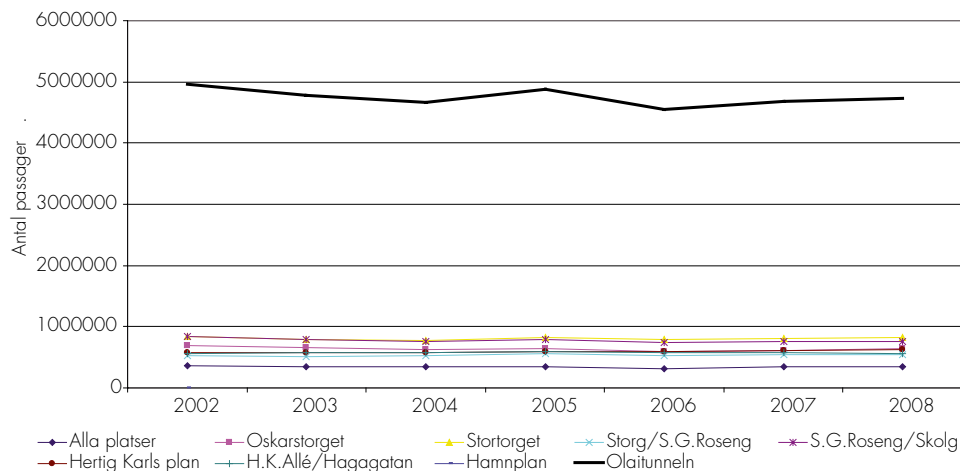
Målet att öka andelen hållbara resor

Målet i transportplanen är att öka andelen gång-, cykel- och kollektivtrafik i resandet, från 46 procent år 2000 till 50 procent 2010 och 60 procent 2020. För att följa upp målet krävs en resvaneundersökning. En sådan kommer att göras 2010. Mellan dessa större undersökningar följs utvecklingen för transportslägorna cykeltrafik, kollektivtrafik och biltrafik var för sig.

Cyklandet minskar

Cyklandet i centrala Örebro har minskat 5 procent under den period data finns, 2002-2008, men här behöver mätmetoden vidareutvecklas. Trenden i jämförbara städer är inte känd. Hur arbetet med att utveckla cykeln som färdmedel ska drivas vidare i Örebro utvärderas i en bred revision under 2009.

Figur 62. Cykeltrafikens utveckling i centrala Örebro 2002-2008.

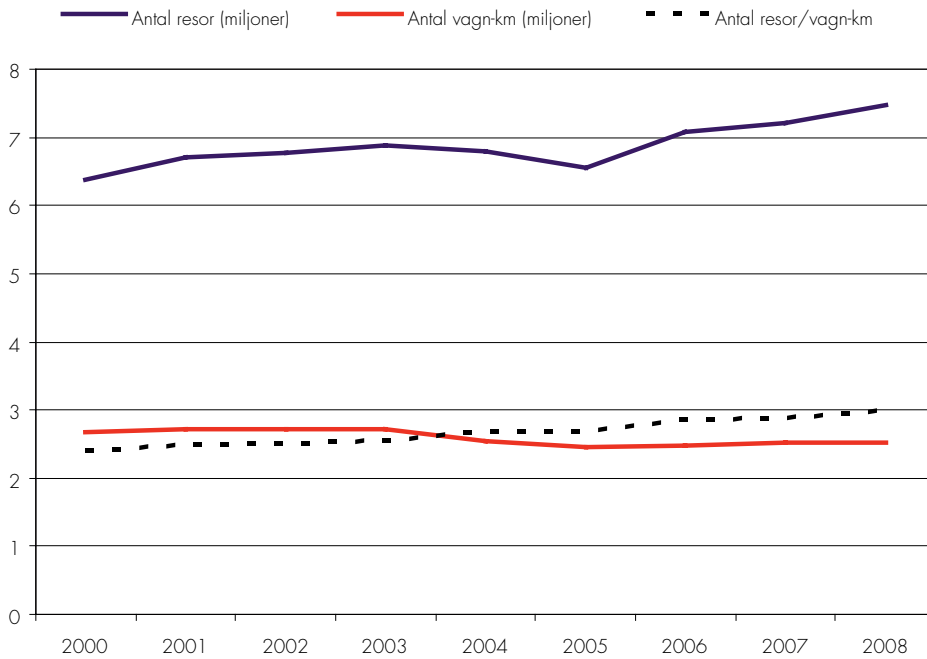

Ökat bussresande

Resandet med stadsbussarna har ökat med 17 procent sedan 2000, trots att antalet körda kilometer minskat 6 procent samma period. Detta stämmer ganska väl med trenden i andra städer. Även i landsbygdstrafiken har resandet ökat. Busstrafiken har dock endast en liten del av det totala resandet i kommunen, cirka 5-10 procent beroende på mätmetod. Ett nytt linjenät för stadstrafiken, med stomlinjer och nya biogasbussar, kommer att tas i drift i oktober 2009.

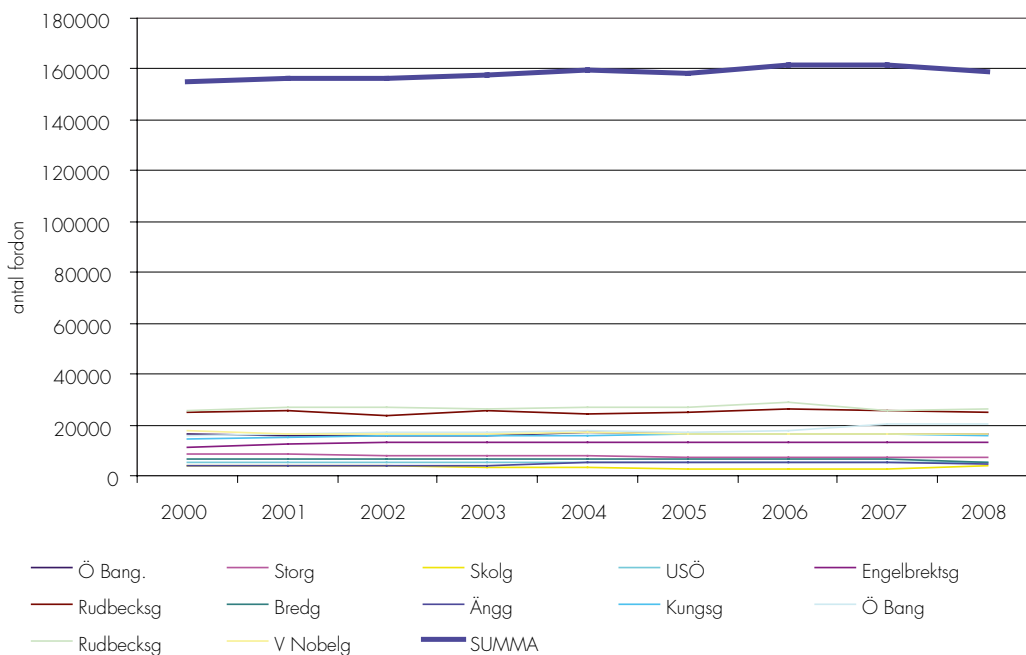
Figur 63. Resandet med stadsbusstrafiken 2000-2008.

Ökad vägtrafik

Under perioden 2000 till 2008 har vägtrafiken ökat med 10 procent över Svartåsnittet, vilket antas ge en ungefärlig bild av den generella trafikutvecklingen. De senaste åren har dock ökningen varit liten. Nationella data från Vägverket visar på en svag minskning av trafikarbetet under 2008, framför allt på länsvägarna. Detta kopplas främst till lågkonjunkturen.

Figur 64. Vägtrafik; antal passager över Svartåsnittet 2000-2008.

Trafikens klimatpåverkan

Nationellt svarar resor och transporter för cirka 30 procent av de klimatpåverkande utsläppen.¹⁴ I Örebro kommun är andelen högre, men det beror dels på genomfartstrafik, dels på lägre utsläpp från andra sektorer. De senaste decennierna har utsläppen från transportsektorn ökat, samtidigt som andra sektorer utsläpp har minskat. Det är framför allt den tunga trafikens utsläpp som går uppåt. Personbilarnas klimatbelastning har minskat något, trots ökade körsträckor, eftersom bilarna med tiden blir mer energieffektiva.

Tre faktorer styr trafikens klimatpåverkan: fordonens drivmedelsbehov, val av drivmedel och körsträckorna.

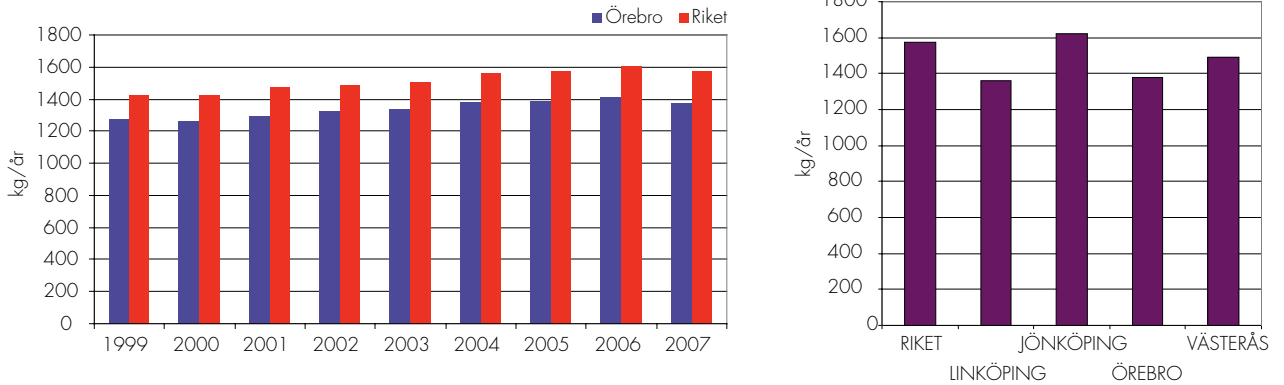
Ett sätt att mäta vägtrafikens klimatbelastning i Örebro kommun är att summera levererade volymer drivmedel inom kommunens gränser, men här ingår även tankningar från genomfartstrafik. SCBs statistik visar att försäljningen av bensin minskar, medan dieselförsäljningen ökar påtagligt, se diagram på sidan 46. Denna utveckling har flera orsaker, men viktigast för den ökade dieselanvändningen är att den tunga trafikens ökat under perioden.

Ökande trend för biltrafikens koldioxidutsläpp

Ett annat sätt att mäta trafikens klimatbelastning är att väga samman medelförbrukning och körsträckor för de bilar som finns registrerade i kommunen. Hur energieffektiva fordon vi använder har betydelse, liksom i viss mån samhällsplaneringen eftersom denna sätter ramar för vårt bilbehov och hur långa sträckor som körs. Naturligtvis påverkar också en rad andra faktorer, som t.ex. inkomstnivåer och invånarnas ålder.

Med denna beräkningsmetod ökade utsläppen av koldioxid från bilarna i Örebro kommun med 7 procent under perioden 1999-2007 (att jämföra med plus 10 procent för hela riket). Det kan noteras att Örebro och Linköping här ligger på en lägre nivå än t.ex. Jönköping, Västerås och riket som helhet.

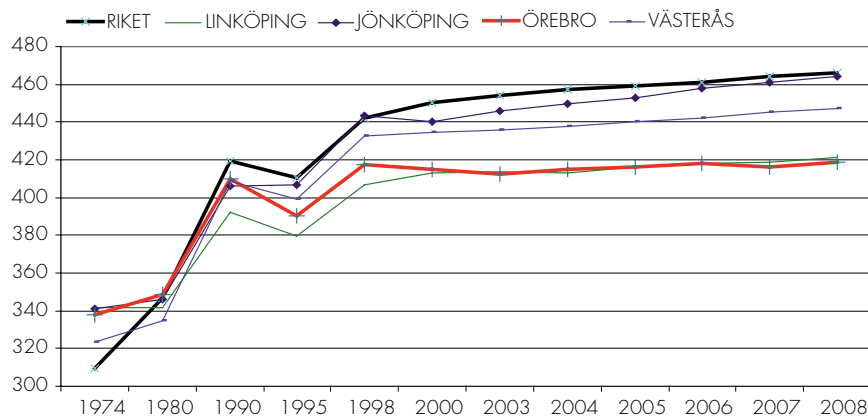
Figur 65. Utsläpp av koldioxid per invånare från personbilstrafiken 1999-2007.

Bilnehavet har inte ökat på senare år

Bilnehav per invånare kan ses som en indikator på samhällets biltillgänglighet, och/eller möjligheten att klara sig utan bil. En rad andra faktorer påverkar bilnehavet (framför allt inkomst), men det kan noteras att bilnehavet varit tämligen oförändrat i Örebro (och Linköping) den senaste tioårsperioden medan det har ökat i Västerås, Jönköping och riket som helhet.

Figur 66. Bilnehav per 1000 invånare i Örebro och några jämförbara kommuner 1974-2008.

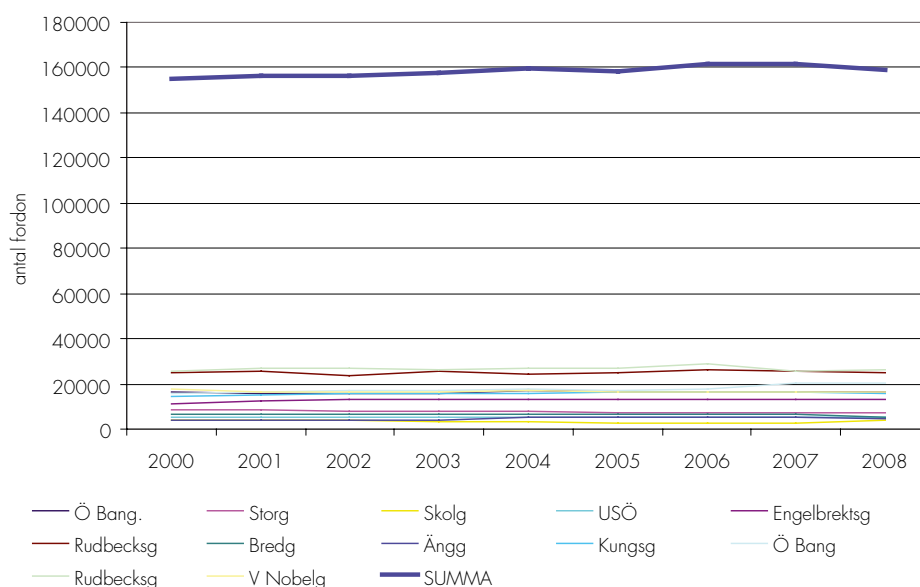

Svag minskning av biltrafiken i centrala Örebro under 2007 och 2008

Trafiken är inte bara en utmaning från klimatsynpunkt. Buller, hälsoskadlig luft och oattraktiva miljöer är exempel på andra oönskade effekter. Målet i transportplanen är att biltrafiken i Örebro city ska minska med 10 procent till 2010 och 25 procent till 2020, räknat från nivån 2000.

Vägtrafikens utveckling i centrala Örebro mäts över det s.k. Citysnittet. Här har antalet bilar ökat med 2,6 procent perioden 2000-2008, dock med en svag minskning de senaste två åren. En påtaglig minskning väntas när Gustavsviksbron öppnas för trafik vintern 2010-2011 och i samband med att Skebäcksbrosbron öppnas för biltrafik. Denna avlastning lär dock bli tillfällig om inte åtgärder också vidtas för att göra bilresor genom centrum mindre attraktiva.

Figur 67. Vägtrafik; antal passager över Citysnittet 2000-2008.

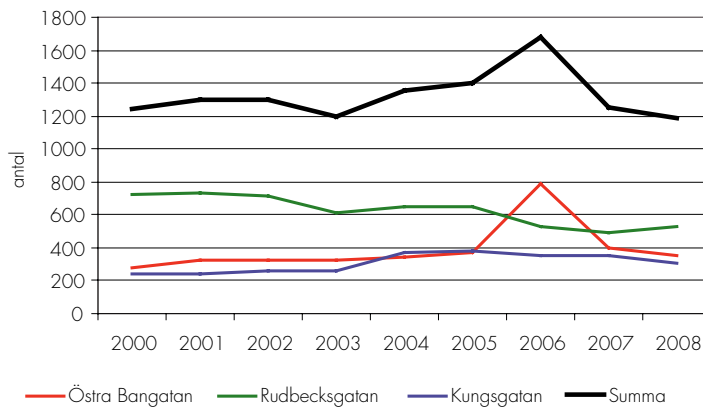

Minskad tung trafik i centrala Örebro

Målet i transportplanen är att den tunga trafiken i centrala Örebro ska minska under perioden 2005-2010.

Data har samlats in på tre punkter i centrala Örebro. Här redovisas trenden 2000-2008. Minskningen är cirka 15 procent för den tid målet gäller (2005-2008) och cirka 5 procent perioden 2000-2008. Nedgången beror delvis på omläggningen av trafiken till Glomman-Södra infarten 2003, vilket avlastade Rudbecksgatan påtagligt. Ytterligare förändringar väntas när Gustavsviksbron öppnas för trafik vintern 2010-2011. Även Södra tvärleden kan ge ett visst bidrag. Den tillfälliga ökningen på Östra Bangatan 2006 beror sannolikt på att busstrafiken var avstängd på Fabriksgatan januari-september 2006 då gatan byggdes om.

Figur 68. Tung trafik i centrala Örebro 2000-2008.

Exempel på insatser inom Hållbara transporter under 2008:

- En trafikstrategi, Transportplan för Örebro kommun, har antagits. Arbetet har påbörjats med implementering och uppföljning. Bland annat pågår arbete med en trafikplan, som tar upp frågor som hastigheter, parkering, framkomlighet för gående, cyklister och buss.
- Beslut har fattats om ett nytt linjenät för stadsbussar som kommer att trafikeras av biogasdrivna bussar, med start i oktober 2009.
- Fortsatt förtätning av staden och uppfräschning av offentliga miljöer, bl.a. stadens torg.
- Fleråriga projekt bedrivs för att påverka resvanor, både i företag och till och från skolan.
- Kommunen är en stor aktör som måste föregå med gott exempel. Under året har beslut fattats om resepolicy och reseriktlinjer. Arbetet med implementering och uppföljning har påbörjats. En del av det egna bilnehavet kommer att ersättas med en extern bilpool.

Luft

Hälsoskadliga luftföroreningar kommer framför allt från olika typer av förbränning. Trafiken står för en betydande del av de lokala utsläppen, men även andra källor bidrar, bl.a. vedeldning i enskilda pannor. En del av belastningen är föroreningar som transporteras med luften från kontinenten. Föroreningar från biltrafiken kommer dels från avgaser och dels från slitage av däck och vägbana.

För flera ämnen finns det så kallade miljö kvalitetsnormer som ska spegla den lägsta godtagbara luftkvalitet som människor och miljö tål. Normerna är bindande nationella föreskrifter och finns för närvarande för ett tiotal ämnen. Utöver normerna finns nationella och lokala miljömål som ofta ställer strängare krav.

Partiklar i luften

Partiklar är den luftförorening som har störst betydelse ur hälsosynpunkt. När halten små partiklar i luften stiger ökar dödligheten i luftvägs-, hjärt- och kärlsjukdomar och fler söker sjukhusvård för bronkit och astma. Exponering för låga halter under lång tid anses också medföra en ökad cancerrisk.

Vi mäter PM10, som är de partiklar som är inandningsbara, dvs. har en diameter mindre än 10 µm. För PM10-halten i staden är det inte avgaserna som är huvudproblemet, utan slitagepartiklar från däck och vägbana. Antalet fordon, vilka däck de har och i vilken hastighet de kör, är de tre viktigaste faktorerna som påverkar partikelhalten i luften.

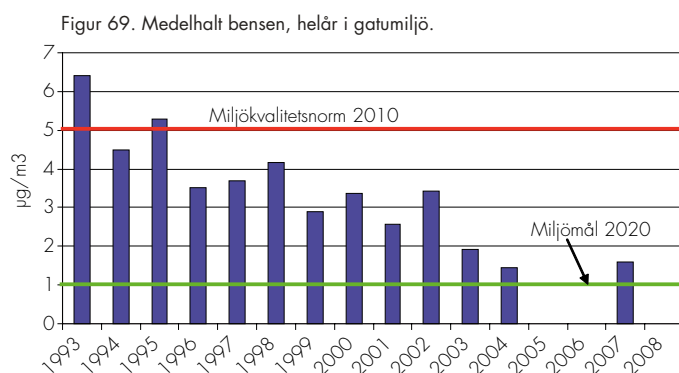
När det gäller årsmedelvärdet ligger halterna PM10 i Örebro långt under miljö kvalitetsnormen, och ungefär på den nivå som gäller för Miljömålet till 2010. Miljö kvalitetsnormens dygnsmedelvärde överskreds

vid flera tillfällen under 2007 och 2008, men färre gånger än vad normen tillåter. Vi har än så länge bara mätdata för dessa två år och det går inte att dra några slutsatser om trender, eftersom såväl mätplats som väderläge påverkar resultaten. Data från andra städer tyder dock på stabila halter de senaste tio åren. Det bör också noteras att modellberäkningar visar på högre halter än de uppmätta. Högst halter PM10 uppmäts i mars-april, när vägbanorna börjar torka upp och många bilister fortfarande kör med dubbdäck.

Bensen i luften minskar

Bensen är ett cancerframkallande ämne som bildas vid förbränning. Katalytisk avgasrening och minskad bensenhalt i bensen har bidragit till att bensenhalten i luften sjunkit sedan början av 1990-talet. Enligt den miljö kvalitetsnorm som träder i kraft 2010 får halten bensen i gatumiljö inte överskrida 5 mikrogram per kubikmeter luft ($\mu\text{g}/\text{m}^3$) som årsmedelvärde. Enligt Sveriges nationella miljömål ska halten 2020 inte överskrida 1 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ som årsmedelvärde.

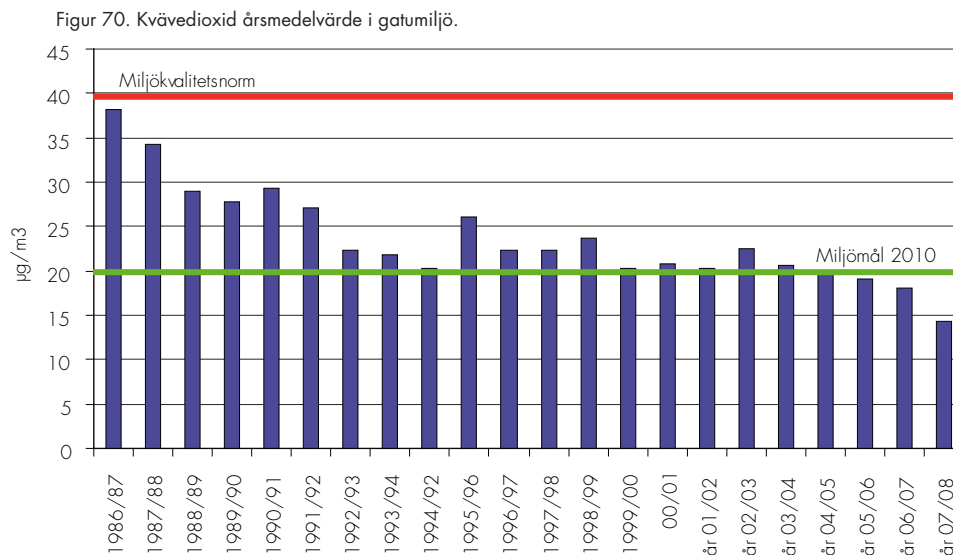
Som framgår av diagrammet har halterna i Örebro-luften minskat påtagligt sedan mätningarna påbörjades 1993. Halterna varierar år från år beroende på väder och mätplats. Som helhet ligger halterna idag klart under miljö kvalitetsnormen, men sannolikt över miljömålet för 2020. Trenden med sjunkande halter väntas dock fortsätta.

Halter av kvävedioxid uppfyller målen

Kvävedioxid bildas i samband med förbränningsprocesser. Kvävedioxid kan vara irriterande för luftvägarna, särskilt för känsliga grupper som astmatiker. När kvävedioxid löser sig i vatten bildas det syror som bidrar till försurning av mark och vatten och som även angriper byggnader m.m. Sedan 2005 finns det miljö kvalitetsnormer för kvävedioxid som inte får överskridas.

I Örebro mäts halterna kvävedioxid i takhöjd under vinterhalvåret sedan 1986. De uppgifter som återges i diagrammet nedan är dock omräknade till helår i gatumiljö (som är den plats där normen gäller). Halterna idag ligger klart under miljö kvalitetsnormen för årsmedelvärde, och även under miljömålet för 2010.

Exempel på insatser inom Luft under 2008:

- Det övergripande arbetet för ett mer hållbart transportsystem har stor betydelse för möjligheten att klara målet om en god luftkvalitet för alla.
- Beslutet om övergång till biogasdrift i stadsbusstrafiken kommer att minska utsläppen något.
- En informationskampanj för att öka andelen dubbfria vinterdäck har hittills inte visat resultat i färre dubbdäck på bilarna i staden.

Mark och vatten

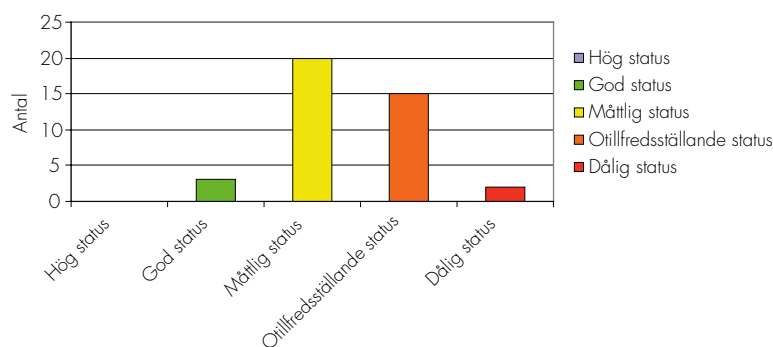
Inom processen Mark och vatten ryms ett stort antal av våra miljömål. Örebro kommun ska bland annat arbeta för en giftfri miljö, minskad övergödning och försurning, en god bebyggd miljö samt hög biologisk mångfald i våra skogar, vatten och odlingslandskap. I den här redovisningen ligger i år fokus på vattenfrågor.

Många vattendrag och sjöar är i behov av åtgärder

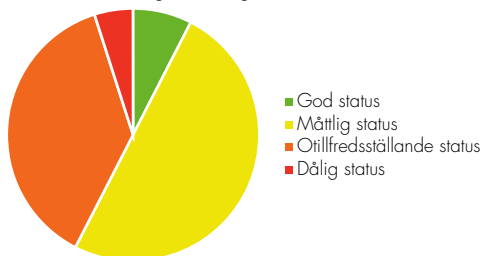
Under 2008 slutförde Länsstyrelserna i Sverige sitt uppdrag att bedöma status hos alla större sjöar, vattendrag och andra vattenförekomster. Den ekologiska statusen bedöms efter en femgradig skala där hög status är den högsta klassen följt av god status, måttlig status, otillfredsställande status och dålig status. Målsättningen inom EU är att alla vatten (med vissa undantag) ska nå god status senast år 2015. Vattendrag eller sjöar med måttlig status bedöms kräva vissa åtgärder för att kunna komma upp i god status, medan otillfredsställande status innebär att åtgärdsbehovet är ganska stort.

De flesta sjöarna och vattendragen inom Örebro kommun bedöms ha måttlig eller otillfredsställande ekologisk status, det vill säga är i behov av åtgärder. Lillån och Blackstaån har bedömts ha dålig ekologisk status men god kemisk status. Svartån bedöms ha otillfredsställande ekologisk status och uppnår inte heller god kemisk status. Faktorer bakom bedömningen är bland annat att ån är påverkad av reglering och rätning, att ån är påverkad av övergödning och att vattnet är mycket grumligt med höga halter lösta slam- och humuspartiklar.

Figur 71. Antal sjöar och vattendrag i kommunen med olika klassning av ekologisk status.

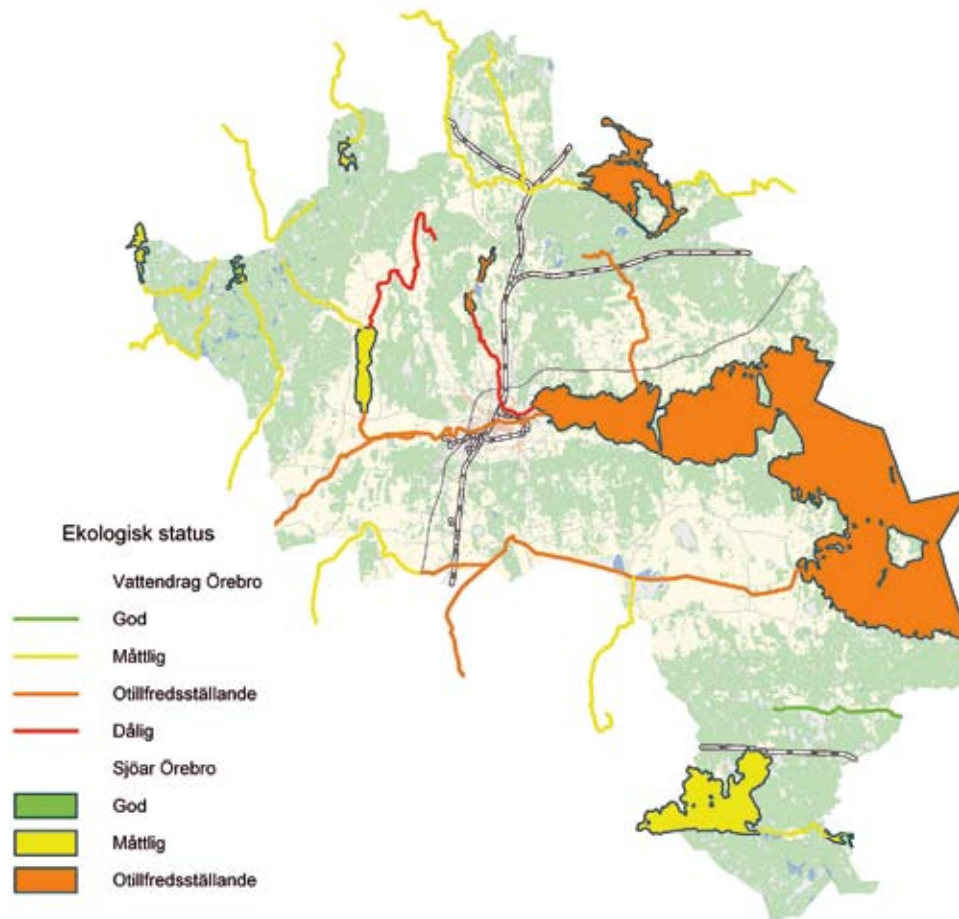

Figur 72. Andel (procent) sjöar och vattendrag i kommunen med olika klassning av ekologisk status.

Figur 73. Karta över klassade sjöar och vattendrag.

Kommunens arbete med Svartån

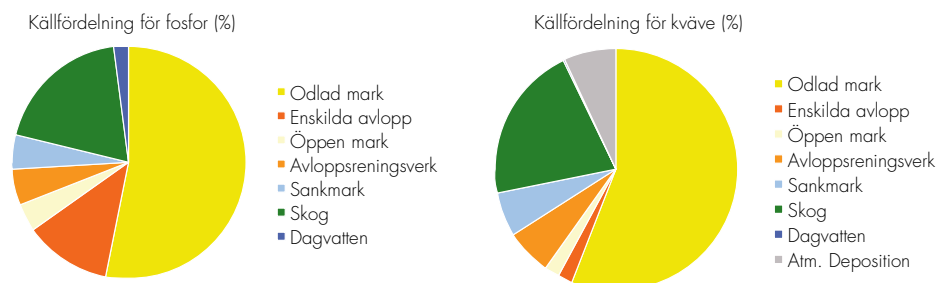
I Örebro har mycket fokus de senaste åren legat på skydd och åtgärder vid Svartån. Det är mycket viktigt att kvaliteten på Svartåns vatten är bra eftersom fler än 100 000 personer får sitt dricksvatten från ån. Ett arbete med att ta fram nya skyddsföreskrifter för dricksvattentäkten pågår i kommunen.

Inom projektet Badbar Svartå försöker man komma till rätta med de höga bakteriehaltererna i ån. Åtgärder har genomförts för att komma tillrätta med punktutsläpp från dagvattennät och enskilda avlopp. Andra åtgärder har varit tätning av spillvattenledningar samt rådgivning och tillsyn av lantbruket. För att försöka minska de diffusa utsläppen av näringsämnen och bekämpningsmedel från jordbruksmarken runt ån har mindre våtmarker anlagts och kantzoner har utökats. Rester av bekämpningsmedel har de senaste åren hittats i stickprover som tas i ån, om än i låga halter. Generellt sett finns väldigt lite kunskap om vilka kemikalier som finns i våra vatten och hur de påverkar oss och andra organismer.

Övergödning ett fortsatt problem

Övergödning orsakas av för höga halter av kväve och fosfor i mark och vatten. Utsläppen och halter av näringsämnen minskar generellt sett, men övergödning är fortfarande ett problem i Hjälmaran och flera andra av våra sjöar och vattendrag. Läckage från jordbruks- och skogsmark, utsläpp från avlopp och atmosfäriskt nedfall tillhör de största utsläppskällorna. I diagrammen visas de huvudsakliga källorna till fosfor- och kvävehaltererna i Svartån vid Karlsund.

Figur 74. Källfördelning av fosfor och kväveutsläpp till vattnet vid Svartån vid Karslund (mätpunkt 2070).
Utsläppskällor för punktkällor från 2001.

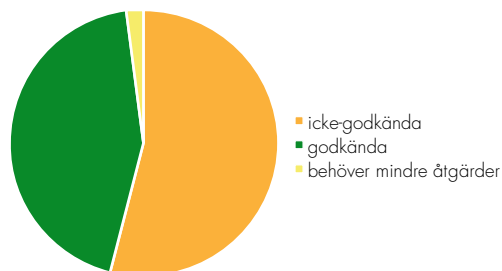

Många enskilda avlopp uppfyller inte kraven

I Örebro kommun är cirka 13 procent av invånarna anslutna till enskilt avlopp. Dessa avlopp förorsakar över 50 procent av de avloppsrelaterade fosforutsläppen. Kommunen ansvarar för tillsynen av avloppen och utför varje år inventeringar för att kontrollera att anläggningar uppfyller miljöbalkens krav. Av de totalt cirka 5500 enskilda avloppen i kommunen har cirka 1500 inventerats hittills. Miljömålet är att samtliga enskilda avlopp ska uppfylla lagkraven senast år 2010. Detta mål kommer inte att kunna nås - i genomsnitt uppfyller cirka 50 procent av de hittills inventerade avloppen kraven.

Under 2008 inventerades samtliga enskilda avlopp inom Älvtomtabäckens avrinningsområde. Älvtomtabäcken har sitt utlopp i Svartån. Av de inventerade avlopp som var i bruk var 44 procent godkända, 2 procent behövde mindre åtgärder och 54 procent var inte godkända och kräver mer omfattande förbättringar t ex efterföljande rening efter slamavskiljaren. Fastighetsägare får två år på sig att åtgärda brister.

Figur 75. Bedömningar av avlopp i Älvtomtabäckens avrinningsområde 2008.

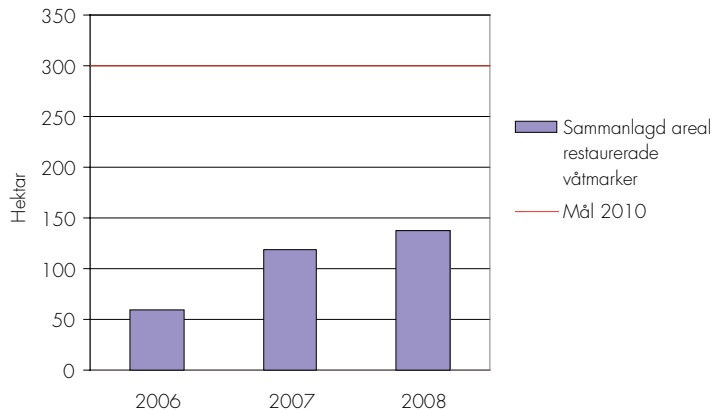

Framgångsrikt arbete med våtmarksrestaureringar

Våtmarker har en mycket viktig funktion i landskapet, dels som livsmiljö för många arter, dels som "naturliga reningsverk" som bland annat kan bidra till en minskad övergödning. I Örebro kommun fanns det förr stora våtmarksområden, men många av dessa har dikats ut eller försvunnit vid sjösänkningar. Sänkningen av Hjälmarren i slutet av 1800-talet resulterade till exempel i cirka 17 000 hektar ny odlingsbar mark, men minskade samtidigt den biologiska mångfalden.

Idag pågår ett arbete med att återskapa och restaurera våtmarker. Miljömålet att anlägga eller restaurera 200 hektar våtmarker till 2005 har uppnåtts. Mellan 2006 och 2008 har ytterligare 137 hektar våtmarker restaurerats och i Kvismareområdet arbetar man vidare med stora arealer. Nästa delmål om ytterligare 300 hektar restaurerade våtmarker fram till 2010 kommer därför sannolikt att nås.

Figur 76. Areal anlagda och restaurerade våtmarker i kommunen 2006-2008. Staplarna visar den sammanlagda arealen, i stapeln för 2008 ingår alltså arealerna för 2006-2008.

Ett våtmarksområde som kommunen jobbat med är Boglundsängen. En inventering av fågelfaunan visade att det häckade sex nya våtmarksarter i området under 2008, första året efter genomförda åtgärder. En av nykomlingarna var den rödlistade svarthakedoppingen.

Kvicksilver i fisk

Kvicksilver i fisk är ett gammalt och välkänt miljöproblem i Sverige. Halterna är ofta störst i fisk i näringsfattiga sjöar – i näringsrika sjöar bidrar en högre biologisk produktion till en »biologisk utspädning«. Idag är nedfall av luftburet kvicksilver, främst från förbränning av fossila bränslen utanför Sveriges gränser, en av de största föroreningskällorna.

I kommunen tas prover på kvicksilverhalt i gädda i ett flertal sjöar. I Hjälmarens och i de centrala och nordöstra delarna av kommunen ligger halterna på relativt låga nivåer. Uppe i Kilsbergen har dock flera sjöar medelvärden för kvicksilver i gädda som överskrider 1 mg/kg, vilket räknas som mycket höga halter.

Figur 77. Sjöar med medelvärden för kvicksilver i gädda.

Matens miljöpåverkan

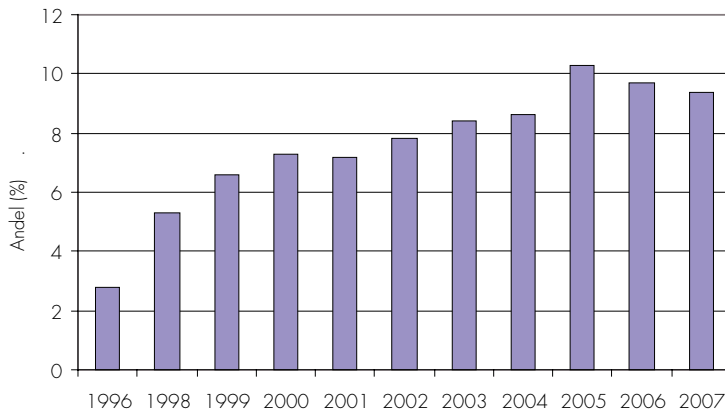
Jordbruket kan ha både positiva och negativa miljöeffekter och sättet att bruka jorden har mycket stor betydelse. Användning av bekämpningsmedel är negativt för den biologiska mångfalden och läckage av näringsämnen från åkrar bidrar till övergödning av våra sjöar och vattendrag. Småskaligt jordbruk skapar många livsmiljöer för olika arter och många hotade växter och djur i Sverige är t.ex. beroende av hävd av naturbetesmarker och ängar.

Vad vi äter har också en stor klimatpåverkan. Transporter av mat står för en del av denna påverkan och cirka 40 procent av maten vi svenskar äter är importerad. Olika livsmedel är dock förknippade med väldigt olika stora utsläpp av växthusgaser och därför kan vi genom aktiva val välja att äta mer »klimatsmart«. Ett kg nötkött kan ge lika stora utsläpp som 17 kg kycklingkött eller 170 kg äpplen.

Andelen ekologiskt odlad mark har minskat på senare år

I ekologiskt jordbruk används inte kemiska bekämpningsmedel eller konstgödsel. Miljömålet för Örebro kommun är att den ekologiskt odlade arealen i kommunen ska utgöra minst 25 procent år 2010. År 2007 brukades 9,4 procent av åkermarken i kommunen ekologiskt. Trenden har länge varit ökande, men på senare år har den ekologiska odlingen minskat. Minskningen är kopplad till ändrade regler i miljöstöden, full ersättning betalas t.ex. inte längre ut till icke-certifierad odling.

Figur 78. Andel åkermark med miljöstöd för ekologisk odling i Örebro kommun 1996-2007

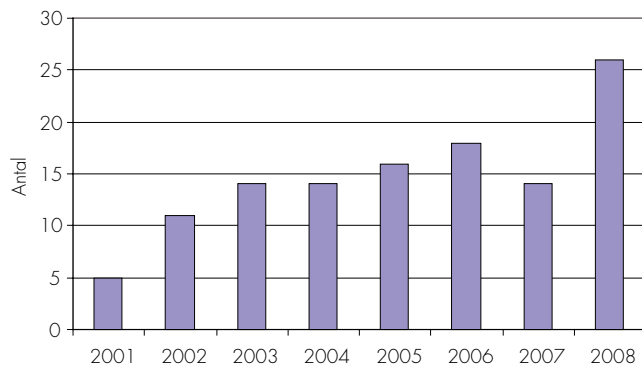
Radonhalten i skolor och förskolor ligger under riktvärdet

Örebro kommun har antagit miljömålet att radonhalten i alla skolor och förskolor ska vara lägre än 200 bequerel per kubikmeter luft senast år 2010. Under 2008 slutfördes inventeringen av samtliga skolor och förskolor. Med vidtagna åtgärder uppfyller samtliga lokaler målet.

Miljödiplomerade företag

De företag som vill kvalitetssäkra sitt miljöarbete kan välja att göra det på olika sätt. Certifiering enligt ISO 14001-serien och/eller registrering mot EMAS är två modeller som används internationellt. Miljökontoret i Örebro erbjuder, tillsammans med många andra svenska kommuner, en metod som kallas Miljödiplomering och som främst används av små och medelstora företag. Totalt gjordes 21 omdiplomeringar och 5 nydiplomeringar under 2008.

Figur 79. Antal miljödiplomerade företag i Örebro.

Exempel på insatser inom Mark och vatten under 2008:

- Inom projektet Badbar Svartå testades bland annat metoder för att rena badvattnet med UV-ljus. Sommaren 2009 planerar man för att öppna badet vid Hästhagen som varit stängt sedan 2005 på grund av höga bakteriehalter. UV-ljus ingår dock inte i lösningen här utan man bygger en bassäng där grovrenat vatten från vattenverket pumpas in.
- Den storskaliga utvecklingen av Kvismareområdet fortsätter. Kommunen jobbar med restaureringar av naturmiljön och flera satsningar på besöksanläggningar.
- Miljökontoret fortsatte under 2008 satsningen på inventering av enskilda avlopp. Under året har Älvtomtabäckens avrinningsområde och ett område vid Täljeån inventerats.

Bilaga I. Indikatorer och mått 2008

Hållbar utveckling		Socialt hållbar utveckling	
Mål		Indikatorn beskriver	Källa
Medborgarnas Örebro är Örebro kommuns program för demokratiutveckling. Delaktighet, inflytande och ansvar är förutsättningar för ett bra samhälle. Ökad dialog och ökat inflytande för medborgare och brukare samt en inbjudande och demokratisk hållning verksamheterna.	Deltagande	- Valdeltagande 2006 i val till kommunfullmäktige - Valdistrikt med högst/lägst deltagande	SCB Allmänna val Valmyndigheten Kommunstatistik
Folkhälsoprogram 2000 Örebro program för medborgarnas hälsa och livskvalitet. Arbetet utgår från de nationella folkhälsomålen och syftar till att skapa samhälliga förutsättningar till god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.	Delaktighet och inflytande	- Åldersfördelningen i kommunfullmäktige och befolkningen - Åsikter delaktighet och inflytande - Förtroendet för samhällets institutioner	SCB Medborgarenkät 2006, 2007, 2008 Skolornas brukarenkät 2008 Liv & hälsa 2000-2008 Liv & hälsa ung 2005 2007
	Jämställdhet	- Jämställdhet – en jämförelse med 5 variabler - Jämställdhet i skolan	SCB Jämställdhetsstatistik Skolans brukarenkät 2008
	Hälsa	Ohälsotal Skillnader i ohälsotal mellan kön och områden Självskattad hälsa	Försäkringskassan SCB Liv & hälsa 2000 och 2004 2008 Liv & hälsa ung 2005 och 2007
	Uppväxtvillkor	- Barnfamiljer med låg inkomststandard och/eller socialbidrag - Barnfattigdomsindex - Alkohol och tobaksbruk Matvanor i skolan - Fysisk aktivitet bland elever - Trygghet och trivsel i skolan	Rädda Barnen Rädda Barnen Rädda Barnen Liv & hälsa ung 2005 och 2007 Skolans brukarenkät 2008

	Trygghet	• Totalt antal anmälda brott • Antal våldsbrott • Upplevd våld och trygghet • Medborgarnas syn på trygghet • Medborgarnas syn på boende och boendemiljö • Trygghet i skolan	BRÅ Liv & hälsa 2000 2004 2008 Liv & hälsa 2004 ÖBO:s trygghets- Mätning 2008 Liv & hälsa ung 2005 2007 Skolan brukarenkät 2008
Invandrarpolitiskt program Örebros program för integration. Integrationstänkandet ska finnas med i allt vi gör. Viktigt är respekten för alla människors lika värde och att alla former av rasism och främlingsfientlighet bekämpas.	Integration	Förvärvsarbetande utrikes födda med bosättning i Sverige 5 år eller mer	SCB. Befolningsstatistik
		Förvärvsarbetande kvinnor och män efter utrikes och inrikes födda. Områden med högsta/lägsta andel förvärvsarbetande av utrikes födda boende i området.	SCB Ampak SCB
	Segregation	Segregationsindex Områden med högst/lägst andel förvärvsarbetande Områden med största/lägsta medelinkomst	SCB Ampak SCB Inkopak SCB Ampak

Ekonomiskt hållbar utveckling

Mål		Indikatorn beskriver	Källa
Tillväxt Örebro	Arbete	• Förvärvsfrekvens • Förvärvsfrekvens områden • Öppen arbetslöshet • Arbetslöshet på områdesnivå	SCB Ampak ” AMS AMS
Visionen är en kommun med ett livaktigt lokalt näringsliv. Fler människor ska komma i arbete och vara självförsörjande. Förutsättningarna för befintliga och nytillkomna företags möjligheter att växa och utvecklas ska stärkas.	Utbildning	• Utbildningsnivå • Områden med högsta och lägsta andel lågutbildade • Mål uppfyllelse i skolan	SCB Befpak ” Skolverket 2008

Inkomst	- Familjer med låga inkomster - Områden med störst minst andel låginkomstfamiljer	SCB SCB Inkopak

Ekologiskt hållbar utveckling

Mål		Indikatorn beskriver	Källa
Örebro Miljömål, Transportplan för Örebro kommun	Energi och klimat	- Elförbrukning - Fjärrvärmens utveckling - Fjärrvärmens koldioxidutsläpp - Slutanvändning fossila bränslen	SCB E.ON E.ON SCB
	Hållbara transporter	- Cykeltrafikens utveckling - Resande med stadsbussar - Vägtrafik, Svartåsnittet - Bilars koldioxidutsläpp - Bil innehav - Vägtrafik, Citysnittet - Tung trafik	Tekn. förvaltningen Länsstrafiken Tekn. förvaltningen SCB SCB Tekniska förvaltningen
	Luft	- Bensen - Kvävedioxid	IVL IVL
	Mark och vatten	- Statusklassning, vatten - Källfördelning fosfor och kväve, Svartån - Enskilda avlopp - Areal restaurerade våtmarker - Ekologiskt odlad åkermark - Miljödiplomerade företag	Länsstyrelsen Länsstyrelsen Miljökontoret Stadsbyggnad SKL Miljökontoret

Bilaga II. Huvudindikatorer i den nationella strategin för hållbar utveckling

Indikatorer för Hållbar utveckling. Huvudindikatorer (12 st) anges med fet stil. SCB 2006.

Hälsa

- **Medellivslängd, diagram**
- Medellivslängd, länskarta
- **Väld**
- Självupplevt hälsotillstånd
- Barns välbefinnande
- Astma
- Psykosocial arbetsmiljö
- Fysisk arbetsmiljö
- Rökning
- Alkoholkonsumtion
- Övervikt
- Motionsvanor
- Trafikolyckor

Hållbar konsumtion och produktion

- Energieffektivitet, diagram
- Energieffektivitet, länskarta
- Investeringar
- Varutransporter/BNP, diagram
- Lastbilstransporter, länskarta
- Energitillförsel
- Energi priser
- Bränsleförbrukning för personbilar
- Miljöbilar
- Kollektivtrafik
- Kärnavfall
- Hushållsavfall
- Industriavfall
- Miljöledningssystem
- Ekologiskt jordbruk
- Miljömärkt skog
- Grön offentlig upphandling
- Investeringar i miljöskydd
- Sysselsatta i miljöföretag
- Miljöexport

Ekonomisk utveckling

- Sysselsättningsgrad, diagram
- Sysselsättningsgrad, länskarta
- Offentlig skuld
- Tillväxt
- Tillväxt, länskarta
- Inflation
- Reallöner
- Arbetslöshet, diagram
- Arbetslöshet, länskarta
- Arbetsstimmar per person
- FoU, diagram
- FoU, länskarta
- Forskning
- Innovationer
- Humankapital, diagram
- Humankapital, länskarta
- Vidareutbildning
- Företagsklimat, diagram
- Företagsklimat, länskarta

Social sammanhållning

- Ekonomisk utsatthet, diagram
- Ekonomisk utsatthet, länskarta
- Demografisk försörjningsbörda, diagram
- Demografisk försörjningsbörda, länskarta
- Inkomstfördelning
- Ekonomiskt utsatta barn
- Ekonomisk kris
- Utrikes födda i ekonomisk kris
- Regional befolkningsförändring
- Långtidsarbetslöshet
- Ungdomsarbetslöshet
- Utrikes födda, sysselsättning
- Funktionshindrade, sysselsättning

- Sjukfrånvaro
- Fertilitet
- Föräldraledighet
- Jämställdhet, löner
- Jämställdhet, chefer
- Valdeltagande, diagram
- Valdeltagande, karta
- Utrikes födda, valdeltagande
- Förtroende för medier
- Trygghet i skolan
- Grundkrav i skolan
- Trångboddhet
- Ensamhet
- Kulturkonsumtion
- Dator och bredband

Miljö och klimat

- Växthusgaser, diagram
- Koldioxidutsläpp, länskarta
- Farliga ämnen
- Farliga kemikalier, mängd
- Temperaturförändring
- Koldioxidutsläpp från hushållen
- Utsläpp av kväve och fosfor
- Ozonnedbrytande ämnen
- Luftkvalitet
- Trafikbuller
- Radon
- Biodiversitet
- Torskbeståndet
- Skyddad natur
- Miljöskatter
- Närhet till naturen

Global utveckling

- Bistånd
- Koldioxidutsläpp i i-, och u-länderna
- Handel med fattiga länder
- Fattigdom i u-länder

Källor: Data och statistik

Källa för all data som används finns sammanställd i bilaga I.

För den som vill veta mer om data och statistik som används i bokslutet:

Medborgarundersökning i Örebro kommun, våren 2006, 2007 och 2008. Statistiska Centralbyrån.
www.orebro.se

Brukarundersökning våren 2008. Förskola, fritidshem, grundskola och gymnasieskola. Örebro kommun.
Rapport augusti 2006. P343. Affärsutveckling AB.

Integration – en beskrivning av läget i Sverige. Rapport I. SCB 2008.

Den goda men ojämlika hälsan. Liv & hälsa år 2000, 2004 och 2008. Örebro läns landsting. Samhälls-
medicinska enheten. www.orebroll.se

Liv & hälsa Ung 2005 och 2007. Örebro läns landsting, Samhällsmedicinska enheten. www.orebroll.se

Barnfattigdom i Sverige. Årsrapport 2008. Rädda Barnen. www.rb.se

Kommundatabas. Statistiska centralbyrån. www.scb.se

Faktablad och kommunala basfakta. Statens folkhälsoinstitut. www.fhi.se

Miljöcertifieringar www.certifiering.nu

Naturvårdverkets klimatinformation, www.naturvardsverket.se/sv/Klimat-i-forandring/

VISS – VattenInformationsSystem Sverige, www.viss.lst.se

IVL Svenska miljöinstitutet, www.ivl.se

Kommunal och regional energistatistik. Statistiskacentralbyrån. www.scb.se

Örebro kommuns statistikdatabas. gunnar.nicklasson@orebro.se www.orebro.se

Övrigt faktaunderlag finns redovisat som fotnot på den sida där kunskapen använts.

Förkortningar

SCB – Statistiska Centralbyrån

Inkopak – Information om inkomster, avdrag, pensioner

Ampak – Uppgifter om sysselsättning och näringslivets struktur

Befpak – Befolkningsförändringar

AMS – Arbetsmarknadsstyrelsen

FHI – Statens folkhälsoinstitut

BRÅ – Brottsförebyggande rådet

ÖLL – Örebro läns landsting

ÖREBRO

Kommunledningskontoret
Box 30000, 701 35 Örebro
019-21 10 00

www.orebro.se